

NAGYVÁRAD

Főszerkesztő HEGEDŰS NANDOR

Felelős szerkesztő MARÓT SANDOR

A színház válsága

Írta: Kocsán János

Nem rajtunk áll — nem a szerkesztőségem és nem rajtam, e cikk íróján —, hogy ezek a sorok a „Nagyvárad” hasábjain napvilágot látnak-e, vagy sem? Mégis lerázhatatlan kötelességnek érzem még fogadalomtörés árán is, — talán az utolsó órában — lerögzíteni egyet-mást a színház-kérdés kapcsán, amit nem ártana tudomásul venni azoknak, akik azt hiszik, hogy kicsinyes eszközökkel kulturákat is meg lehet semmisíteni, akik abban a hamis illúzióban élnek, hogy fajiságukban tántoríthatatlan népmilliókat korbáccsal, vagy akár csemegével is nacionalizálni lehet.

A fogadalomtörés — amit fentebb érintettem — személyes jellegű.

Szent meggyőződésem, hogy soha egy sorommal sem sértettem államérdeket s mégis, még apró hegyiérdekű dolgokban is, az elnémitásomra irányuló törekvés raffinált fegyverével találtam szemben magamat, olyan időkben is, mikor meleg kézsorítással kellett volna megköszönni minden őszinte szót. Ugy láttam helyesnek, ha nyílt szókimondással visszavonulok.

Ezt a fogadalmat töröm meg, mikor a színházi koncessziókkal kapcsolatban nyílt őszinteséggel, nyilvánosan kárhoztatom azt a megoldást, mely a nagyváradai magyar színház s vele együtt ismét egy magyar kulturális tényező lába alól húzza ki a gyékényt. Egy olyan kulturális tényező lába alól, melynek hiányát minden felvilágosult, intelligens román ember is sajnálni lesz kénytelen.

Sietek kijelenteni, hogy bármennyire sajnálja is Nagyvárad magyar közönsége Parlaghy igazgató távozását, aki becsületesen igyekezett teljesíteni azokat a kötelességeket, melyek teljesítése a magyar kultúra minden munkásának kötelessége — volna s aki — okunk van binni — e kötelességteljesítés áldozata lesz; a koncesszió kérdésének oly módon való elintézését, hogy a nagyváradai színház igazgatóját Gróf László jelölje ki, nem kívánom bírálat tárgyává tenni.

Gróf László — bízom benne — a magyar kultúra ügyét nem fogja elárulni. Nem is teheti meg, hacsak nem a saját és társulata existenciájának veszedelmével. A nagyváradai magyar társadalom, mely a magyar szintársulatot fentartja, csak addig támogathatja e társulatot, amíg az az egyetemes világkultúra szolgálata mellett a magyar kultúrának hű apostola marad. E támogatás nélkül pedig nincs nemcsak jövője, de jelene sem.

A magyar közönség támogatását Gróf László is egész bizonyosan éppen úgy meg fogja érdemelni, mint a maga idejében Parlaghy. A támogatás tehát meg is lesz.

De itt bukkan fel az a probléma, ami nem is annyira probléma, mint inkább hajmeresztő bizonyosság, aminek már előre is a legkeserűbb előérzettel nézünk szemébe és ami e sorokat tollunk alá kényszerítette:

Hogy szerezhető meg egy Nagyvárad város megszokott kulturális igényeit kielégítő magyar szintársulat úgy, hogy az csak az esztendő egyik felében játszhatik Nagyváradon?

A feleletét nyomban megadjuk — sehogyan! A szintársulat vagy nem olyan lesz, mely be tudja töltetni azt a feladatot, amelyre hivatott s akkor elveszti létalapját. Vagy olyan lesz, amilyennek lennie kell s akkor nem lesz olyan igazgató, aki együtt tarthassa, mert lehetetlen lesz a kétszerkettő-négy leküzdhetetlen erejénél fogva.

Egy szóval: — magyar színeszet Nagyváradon nem lesz, a magyar kultúra szempontjából nem lesz köszönet benne.

Fájdalmas volna nekünk magyaroknak, akik nem szoktunk kertelni és sötétben bujkálni, azt hinni és azt mondani, hogy talán a koncessziók kiadása körül valami ilyesféle célzat húzódik meg.

Nem hisszük és nem is mondjuk. De kérve-kérjük mindazokat, akiknek szavuk van kulturális kérdésekben — ha még

nem késő — szüntessék meg azt a kétségbeesítő látszatot, mely önmagában is jéghegyeket állíthat kulturák közé, emberszívek közé. Azt a szörnyű látszatot, hogy a kultúra politikai fegyver, gyűlöletek céltáblája is lehet, nemcsak az, aminek Isten jókedvében adta és aminek mindig hitte minden igaz ember: — megváltás már itt a földön minden földi nyomorúságtól.

Ennyit még fogadalomtörés mellett is kötelesség volt megmondani.

A német kormány memorandumuma az angol miniszterelnökhöz

A londoni konferencia Európa békéjének megmentését tűzte jelszökeként kapujára. De mit az értesülések bizonyítják, már a kezdő lépés a tulajdonképpeni célról való lesiklást jelenti. Franciaország és Anglia érdekképviselői között oly nagy ellentét tárlt mindjárt az első megindulásnál, hogy azt csak a valóban legőszintébb béke-törekvés hidalhatja ismét járhatóvá.

A tárgyaló felek közti ütköző pontot, mint ez előrelátható is volt, a német probléma hozta létre. Snowden angol megbízott még az esetben is megengedhetetlennek jelentette ki a német birodalom gazdasági és financiai ügyeibe való beavatkozást, ha ez kötelezettségeit teljesíteni nem tudná. Tiltakozott azonkívül a német területek megszállása ellen, mert a békeszerződés vonatkozó pontjai erre jogot nem adnak. Angol vélemény szerint elvitázhatatlan tény, hogy Franciaország és Belgium e kérdésben annakidején önkényesen jártak el és akciójuk káros következményeit is éppúgy maguknak kell viselniük, mint ahogy eltekintettek szövetségeik intenciójától annak megkezdésekor. Anglia s ugyanakkor az Unió kívánsága az, hogy Németország hívassék meg a konferenciára, amivel ellentétben Peret

ti della Rocca, Franciaország ügyvivője a kormányok együttes és gyors szankcióját sürgeti. A konferencia legközelebbi plenáris gyűlése hétfőn lesz, addig a tárgyaló felek mindent megkísérlelnak az ellentétek elsimítására.

Hiteles forrásból jelentik, hogy az angol miniszterelnöknek néhány nappal előbb átnyújtott német emlékirat főbb pontjaitként következőket tartalmazza:

Alapvető kérdésként kívánja a német kormány azon időpont végleges meghatározását, amikor az állam politikai egysége helyreállíttatik, vagyis tisztázni ohajtja a francia megszálló csapatok elvonulásának terminusát. A német kormány követeli a Ruhr-terület katonai kiürítését. A csapatok eredeti rendeltetése a Ruhr-vidéken ténykedő mérnökbizottság védelme volt, a gazdasági szankciók végrehajtása után azonban további ottartózkodásuk indokolatlanná vált. Kívánja ezeken felül a német kormány Düsseldorft, Duisburg és Ruhrort kiürítését, valamint az első rajnai megszálló zóna eltávolítását, utóbbit már az elkövetkezendő évre.

Németország a jegyzékben foglalt követeléseinek a versaillesi szerződés 28. cikkaszára hivatkozik.

Kisajátítják a házakat és épületeket is.

Gorove Lászlóé,

Uj gazdasági rend alakul ki az agrár-kisajátítások nyomán s jó lesz most bele nézni az ústbe, amelyben a földbirtokreform paragrafusait kavariák a törvény végrehajtói.

Eddig ugyanis mindig csak földbirtokról volt szó, tulajdonképp pedig közép- és nagybirtokról, amelyet az állam a földművesek gazdasági cselédek és kisbirtokosok között való szétosztás, vagy állami kisajátítás címen vett el tulajdonosaiktól. Előbb a törvény 6. §-át alkalmazták az agrárbizottságok s kisajátítottak termőföldeket, kaszálót, rétet, erdőt, egész birtoktesteket, azután vidéki kisbirtokokat, de békén hagyták a beltelkes házakat s általában az épületeket. Három esetben most a biharmegyei agrárbizottságok az agrártörvény 40. §-át alkalmazták, amely azt mondja, hogy közszükséglet céljából az épületek is kisajátíthatók. Ezzel nemcsak a földet veszik el a földbirtokosoktól, hanem a házakat is, hajléktalanokká lesznek azok, akiket abszisztistáknak minősítenek, holott itt születtek, itt dolgoztak s csupán az a vértük, hogy most idegen országban laknak.

Az első eset a

akinek Genyétlen 1600 hold erdő és földbirtoka volt 3 hold szőlővel. Abszisztistának minősítették 1923-ban s kisajátították a birtokot, még a szőlőjét is. Az idén jöttek rá, hogy Iteu községben van még 3 és fél hold szőlője, amelyet a deklarációjalkalmával be kellett volna vallani s a többivel együtt kisajátítani. Ezt a szőlőt a rajta levő épületekkel együtt Gorove eladta Dobrik János tanítónak. Fejlesztésre a megyei agrárbizottság utasítására kisajátították azon a címen, hogy Gorove abszisztista. A határozatot Gorove is, Dobrik is megelégedették s a megyei agrárbizottság a szőlőt, tekintettel hogy tulajdonosa abszisztista, kisajátította az épülettel együtt.

A második eset, amely jellegesebb, a

Gencsy Bélaé.

Genyének Ernőhályfalván volt birtoka s a községben kastélyuk és 3 beltelkük. A birtokot annak idején kisajátították s az igényjogosultak közt kisajátították. A revízió határidejét az avaroscsúnus törvény 1 évben szabta meg, a li. órá-

leok ezt 2 hónapra mérsékeltek, mind a két törvényes határidő letekt, a kisajátítás jogerőssé vált s Gencsyéknek megmaradt az ermhályfalvai kastély s a 3 beltelkes ház. Egy napon Perényi Emil gör. kath. lelkész a megyei agronómhöz beadványt intézett, amelyben bejelentette, hogy Gencsy Béla abszontista s egy kastélya s 3 beltelke van Ermhályfalván, kéri tehát az épületek paplak és iskola céljaira kisajátítani. A járási bizottság ki is sajátította a kastélyt a beltelkekkel s a megyei bizottság ezt jóvá is hagyta. A kastély bent van a faluban s benne lakik Hönig Ignác s az eddig mentesített területet is bérli. Perényi felszólította Höniget, hogy azonnal költözzék ki, mire Hönig kijelentette, hogy nincs lakása s az új törvény a lakáshoz való jogát biztosítja még kisajátítás esetére is s nem lakoltatható ki. Most karhatalmat kért Perényi, hogy Höniget kilakoltathassa.

A harmadik eset a

Junghaus erdő kisajátítása.

amelyről a napokban írtunk. A luncasprici mintaterdő kisajátítása kemény dió s a megyei agrárbizottság két napig merlegette a hozandó határozat jelentőségét, mert itt is kisajátítás alá kívánják venni az erdővel együtt a beltelkes épületeket is. Junghaus erdeje különben, mint volt cselekedés állam alattvalójának birtoka, zárlat alatt áll.

Az agrárbizottság tegnap azt a határozatot hozta, hogy fevilágosítást kér a legfőbb agrárbizottságtól, hogyan értelmezi a 40. §-nak az épületek kisajátítására vonatkozó kifejezéseit, valamint azt a részét, hogy az erdőségek egészben is kisajátíthatók az állam részére.

Az agrárbizottság tárgyalásairól hozott tudósításunknak öv. Justh Gyulánéra vonatkozó részére dr. Zigre Miklós és dr. Rocsin Teodor ügyvédek közlését kéri, hogy özvegy Justh Gyuláné nem abszontista, hanem romániai állampolgár, Toronyán lakik s így az 50 hold mentesítése törvényes alapon történt.

MEGJEGYZÉSEK

Az egész sajtó hosszasan foglalkozik a király beszédével, amit Valen de Muntem tartott és amelyben kijelentette, „hogy az ország nemzetiségét testvéreként kell fogadni, mert ha testvéreként bántunk velük, úgy bennük is testvéreket fogunk találni”. Ezek a felekölt és bölcs uralkodói szavak ma visszhangoznak egész Romániában. A demokratikus román sajtó úgy véli, hogy a király beszéde valóságos program és tudatni akarja mindenkivel, hogy melyek a király gondolatai, meggyőződései, politikai konklúziói. A kisebbségek szívesen csatlakoznak ehhez a felfogáshoz és remélik, hogy a kormány is meg fogja érteni, hogy az uralkodó szavai nemcsak nekünk, hanem neki is szólnak. Mindaz, amit valakire rákényszerítenek, nem kedves — mondja az uralkodó. Milyen régen tudjuk mi ezt és milyen jól esik, hogy a legelső román ember is ugyanezt érzi. A rossz törvények, a káros rendeletek és a meggondolatlan, vagy nagyon is tudatos kormányintézkedések felett kimagaslak tisztán és élesen az uralkodói gondolkodás klasszikus csiszoltsága és átlátása. Amelyik kormány ezt nem követi: nem méltó az uralkodó bizalmára. El kell takarítani a rendeletek és rendszabás

lyok toronyhalmazát, hogy a kisebbséget ne válassza el semmi az uralkodótól.

Jorga szerint nem Anghelescu az oka azoknak a tanügyi rendeleteknek, amelyek oly mértékűen elkeserítették az ország összes kisebbségeit. Keresi tehát, hogy honnan fúj a szél és a vétkest a miniszter kolozsvári sugalmazójában találja meg. Anghelescu nem mond újat Erdély magyarságának. Itt mindenki tudja, hogy van egy spiritus rektor, aki ezt a végzetes és szerencsétlen tanügyi politikát irányítja. De azért azt nem lehet mondani, hogy Anghelescu ártatlan abban a sajnálatos elkeserítésben, ami minden kisebbség lelkületét kivétel nélkül eltölti ama hadjárat hatása alatt, amely évek óta iskoláink ellen dől. A miniszter felelős. A miniszternek meg kell, hogy legyen a maga tanügyi politikája, a maga koncepciója. A miniszter nem lehet játékszer semmiféle tanácsadó kezében. És ha ez a probléma — hogy tudniillik ki a hibás, a miniszter-e vagy a kolozsvári sugalmazó — hírlapi cikkekkkel meg nem oldható, akkor nincs más hátra, minthogy egy jobb, üdvösebb iskolai politika megteremtése, a kisebbségek kibékitése, az elkeseredés lecsillapítása érdekében hagyja el a helyét a miniszter is, a sugalmazó is.

Janovics Jenő nyilatkozatában megdöbbenésről beszél amiatt, hogy Parlagit Brassóba transfertálták. Nem érti: miért? Parlagi jól végezte a dolgát. A román színezettel előzőekny volt. Miért kellett őt kimozdítani. Erre valóban mi is alig tudunk feleletet adni. Hogy Parlagi boldogul-e Brassóban — az igazán az ő magánügye volna, ha a szinagzatok boldogulása egyben nem jelentené magyarság a magyar színészet létét vagy pusztulását.

Nagyvárad részvétele az Ady-ünnepeken

Tegnap szombaton este kezdődött meg Zilahon az országos Ady-émlékünnep. Ady Lőrinc és felesége Pásztor Mária július 21-én töltik be egybekelésüknek 50-ik esztendőjét s ez a félszázados jubileum ad időszertűséget annak, hogy Erdély, ahonnan az új idők legnagyobb magyar költője származott, lerőjje háláját, tiszteletét és megbecsülését a két öreg embernek, akik a proféta Adyt adták a magyarságnak. Az ünnepségnek súlyát emelni fogja, hogy több mint bizonyosan megjelennek Zilahon és Erdindszenten Goga Oktávián volt kultuszminiszter, Lepadatu szépművészeti miniszter, Janovics Jenő dr. a kolozsvári Magyar színház igazgatója Benedek Elek író s az erdélyi magyarság soraiból más számos reprezentáns egyéniségek.

Az Erdély belsejéből induló vendégeket Kolozsvárról a CFR által rendelkezésre bocsátott külön kocsik viszik Zilahra, mások Csucsán keresztül közelítik meg az ünnepség színhelyét. Nagyváradról mindössze négyen-ötven utaztak el az ünnepekre. Mégis utolsó napokban Nagyvárad szíve is megdobbant a szolemnitások hírére s a halott költő volt ismerősei, barátai és tisztelői két, kívül babérrel ötvözött ó-aranygyűrűt küldenek Ady Lőrinc és felesége aranylakodalmára.

A Szigligeti Társaságot, a „Nagyvárad” szerkesztőségét és a nagyvárad újságírói kart dr. Tabéry Géza képviseli az ünnepeken s ugyancsak ő fogja átadni Ady szüleinek, a nagyvárad újságírók virágait.

A két gyűrű belső felületére ezeket a sorokat vésték:

Ady Lőrincnek a „Vér és Arany” városa

Az „Édesnek” váradai hódolói.

Az ünnepély lefolyásáról a „Nagyvárad” bő tudósításokat fog közölni.

Dorian Terrace és Dorian-filmszínház

9 órákor

3 és 6 órákor

Ma, vasárnap utóljára

A meztelen asszony

(Velencei kurtizán)

Rendezte: FEHÉR FRIGYES

A főszerepben:

RAOUL ASLAN, MAGDA SONJA

A bécsi Vita-gyár remeke

3 órákor mérsékelt helyárak

Hétfőn először

Az ifju Medardus

Két rész, 10 felvonás együtt

Írta: Schnitzler Arthur, rendezte:

Kertész Mihály

A főszerepben: Várkonyi Mihály és Eszterházy Ágnes grófnő

Dorian slager film!

Legszebb női filc kalapok fehér és minden divatos színben csakis divatos formákban kaphatók

HELLER és DEUTSCH

Kalapgyárban Bol. Reg. Ferdinand (Rákóczi-út) 20. és Nic. Jorga (Zöld-utca) 21. alatti raklárunkban

Férfi és női kalapok festését és átalakítását olcsón vállaljuk

— Látogatás a Szent Vincze-intézet internátusában —

Kellemes ízénél fogva a gyermekek is szívesen veszik. — Csakis Dr BIRÓ-félét tessék kérni és elfogni. — Főraktár: Dr BIRÓ gyógyszerár Cluj. — Kapható minden vidéki gyógyszerárban és drogeriában

Drámai jelenetek az olympiai mezei verseny befutásánál

Páris, július 12. Befejezték hát a bírókózt is. Amilyen nagy reményekkel néztek a magyarok a döntés elé a második meg harmadik napon, olyan csalódással ülték a gőzfürdő-melegségi csarnokban a döntők napján, majdnem hajnalig. Ez a rettenetes, fullasztó meleg tette tönkre a magyarok reményeit, mert ha az első öt percben nem sikerült dülöngélni az ellenféllel, akkor az izzadságtól oly csúszós lett a bőrük, hogy semmiféle fogást nem lehetett végrehajtani, az egész küzdelem dulakodássá, birkozónyelven „gyuras“-sá lett. Itt azután úgy pontoztak a bírők, ahogy jól esett. Sikerült is egymásután ki nyomni a magyarok legjobbait: Vargát, Radványt, meg a többit, csak Keresztessel meg Bedővel nem bírtak, mert ők rögtön az elején belementek teljes erővel. „Még verek valakit, vagy engem valakit“, ez volt a jelszavuk s tényleg itt az olimpiászon csak ezzel a hajrá-bele rendszerrel lehetett boldogulni. A többi úgy járt, akár csak a labdarúgók: elismerték, hogy ők tudnak igazán birkózni, de azért a másik győzött. Érdekes dolog még az is, hogy az egész magyar birkozógárda a Budapestről való elindulása óta fejünként átlag 2-3 kilót fogyott. Ugy látszik Párisban nem találták magukat olyan otthonosan, mint annak idején Stockholmban, ahol már harmadnapra redukálni kellett a birkozó kosztot, mert mindegyiket az a veszély fenyegette, hogy átesik a következő magasabb súlycsoportba. Itt viszont egészen filigrán, törékeny alakok voltak a csupa hus és tömör testalkatú északiak mellett.

Az olimpiász legboldogabb nemzete kétségtelenül az angol. A már eltemetett angol sporthegemonia ismét kezd feléledni. Az angol atléták három biztosnak vélt bajnokságot vettek el az amerikaiaktól. Az angol kolónia állandó győzelmi mámorban uszik. A modern szállóba, ahol a magyarokkal együtt laknak, nap-nap után ünnepi vesorák, diszebédék érik egymást, a skót dudás zenekar egész nap a várost járja s tegnap az egész angol kolónia zenekarostul felvonult az Etoile-hoz, a névtelen katona sírházhoz, tisztelegni. Még ezzel a nagy szimpátia-kereséssel sem érnek el valami sokat a franciák előtt. A 400 méteren győztes skót pap, Liddel, az este hatalmas beszédet tartott az ünneplőknek, akárcsak otthon a prédikálószelekből. Ma pedig a magyarok tiszteletére adott az angolok „five o' clock tea“-t, amelyen az angol és magyar atléták a legnagyobb egyetértésben és barátságban voltak együtt.

Kevesen voltak ma a Stadionban, mert nem volt valami érdekes program, de annak a 10-12 ezer embernek, ki a lehetőség határáig levetkőzve izzadt az Amerikából jött hőhullám 40 fokos kemencéjében, megdöbbentő látványban volt része. A 10 kilométeres mezei versenyt a Stadionon kívül futották s amikor jelezték, hogy Nurmi jön elől és utána Ritola, akkor még néhány jókedvű francia felkiabált a tribün teteiről hirdető megafon-nak:

— Ezt már egy héttel ezelőtt is tudtuk!

Rögtön vége lett azonban a jó hangulatnak, mielőtt beérkezett a Stadion nagy „Marathon-kapú“-ján a harmadik. Egy halottravált arcú, kifejezéstelen tekintetű spanyol. Már a jelzőzászlót sem látja, keresztül akar vágni a pályán. A helyes irányba fordítja, még egy pár tévova lépést, kétszer megfordul maga körül s végigvágódik a földön. Most jön az első amerikai. Nagy zsivajjal üdvözlők, de alig

vánszorog, el tud még botorkálni a célig, de ott ő is összeesik. A spanyolt már a mentők viszik ki. Most jön a harmadik finn: Lehmatainen. Bejön a Stadionba, félreléki a rendezőket, vissza akar fordulni. Már megy is vissza, honfitársai kétségbeesve magyarázzák, merre kell menni. Ujra elindul, de már ekkora megelőzi két francia. Az egyiket már csaknem eléri, de mindketten alig gyalognak. A francia a cél előtt 10 méterrel végleg összeesik, a finn erre a fejéhez kap, majd magasra emeli a kezét és megint visszafordul, közben beszél is és hevesen hadonászik. Megint odarohannak, megmagyarázzák, hogy merre menjen, teljesen önkívületi állapotban teszi meg a 10 méter utat, a cél után Nurmi karonfogja, de Lehmatainen dulakodni kezd vele és vissza akar fordulni. Csak Ritola segítségével sikerül megfékezni a hőszételt teljesen elbódult finnt. Közben a mentők még kettőt visznek ki hordágyon.

Dr. Szerlemhegyi Ervin.

Hajduk hadnagya

Régen elfelejtett, forró hangulatú nagyváradi éjszakák varázsa szabadul fel az idők patinája alól augusztus 3-án, egyetlen egy este, amikor az egykori Bazárkert néhány órára ismét a közönségé lesz. A régi színházban, a boldog emlékü „Fabódé“-ban, újból felharsan a színházi orchester és azok, akik huszonöt évvel ezelőtt még ürge lábbal siettek Thália váradi fatemplomába, ma botrántásmarkodva megegyeznek — talán utóljára — változatlanul viszonláthatják azt a helyet, melyhez életüknek annyi szép emléke, régmúlt vágya és nyugalansága tapad.

Augusztus 3-án este az újságírók kerti ünnepélyének keretében, a nagyváradi színtársulat a régi színházban tart előadást. Erre az egy alkalomra a „Hajduk hadnagyát“, a híres Rajna-Czobor operettet eleveníti föl, ami egymagában is biztosítja a szigoruan zártkörű és csak mérsékelt számú közönség részére szánt garden-parti ünnepi nivóját. A Hajduk hadnagynak alkalmi előadására a következő szereposztásban készül a színház: Blanschfort ezredes — Feleki Rezső, Balajthy hadnagy — Pattantyus Manó, Kreszenbaum hadnagy — Soor Jenő, Vivenet — Vig Ernő, Bischoffschöffer kadét — Kertész Manci, Boronay hadnagy — Borovszky Oszkár, Hájás őrmester — Madas István, Barbarina — Biczó Margit, Gaston — Zilahy Irén, Jadwiga grófnő — Kovács Kató, Szép Izzy — Misoga László, Albufera — Harsányi Miklós. A rendezés Hetényi Elemér avatott kezében van, a zenekart Szathmáry Endre karnagy vezényli.

Ehhez a névsorhoz fölösleges minden kommentár, legfeljebb csak annyi, hogy Parlagi igazgató és társulata a legszebb gesztussal vállalkoztak az újságírók támogatására.

Az ünnepi előadást Tabéry Géza prólogja vezeti be. Előadás után a lampionos égőkkel világított parkban külön előkelő és gazdag műsor lesz, melynek ismertetésére még visszatérünk.

Irodabulorok, parkellák Rimanóczy

műbutor és parkettgyár
rt. Oradea-Mare Strada
Clujului 117. Telefon 279

KEPES ELEK

orvosi kötszerész, Sas-passage 20. szám

Saját készítményi: **SÉRVKÖLÖK, HASKÖLÖK,**
speciális kötszerek, női és férfi övszerek

Gyarmatáru-,vegyitermék-, és ásványolajsakmában

20 évi gyakorlattal bíró elsőrangú kül- és belső összeköttetéssel rendelkező, ezidőszent szakmabeli budapesti váll. cég:
: né vezető állásban levő munkaező ::

Erdélyben vagy Bánáthban

megfelelő elhelyezkedést keres. Szíves megkereséseket „Coloniale 12520“ jellege alatt a Hermes reklam és hirdetés vállalat r. t.-hoz
: — Nagyszebenbe kérünk. — ::

Fehér és színes női filé

KALAPOK

hallatlan olcsó árban

König kalapgyár

üzlet:

Str. Ladislau
(Körös-utca) 16.

üzem:

Str. Alexandru
(Teleky-utca) 45.

Feltűnő árleszállítás! Haas Lipót

Linóleum

Gyári főlerakatában

Oradea-Mare, Str. Regele Ferdinand 5

Telefon 4-63

Viszonteladókna nagy árkedvezmény

Lerakatok:

Timișoara, Bulv. Reg. Ferd. 7.
Cluj, Str. Universității No. 1.

gummi kabátok Férfi és női 875.
díval faazonban prima gu mizással
Szövet felsővel felöltőszertű an- 1600
gol gummizással

Vlaszos vászon asztallerítő 80.
szobbnél szebb mintákkal

Futó szőnyeg 102.
prima minőségű méterje

Ebédli szőnyeg nagyon 1350.
szép mintával 200x300

Linoleum fulószőnyeg 150.
méterje

Linoleum ebédli szőnyeg 1060.
200x250

Linoleum padló bevonásához 425.
200 cm. széles

Otomantakaró 160-300 1650.
Bőrvásznak kárpitosok és kocsi-
gyártók részére erős minőségben 145.

Nagy tömeg kötött selyem kabát, mellény, bluz, gyermekruha és gyermek-
kabát minden létező színben érkezett és **féltárban** kapható míg a készlet tart

BERMANNÁL, Sas-passage.

Csend van a vámnál

Miniszterlátogatások, prefektusi beiktatások alkalmával, programbeszéd és képviselőválasztásokon minden alkalommal elhangzik az egy kicsit nagyképműködés megállapítását, amelyet évekkel ezelőtt tett Nagyváradon egy miniszteri titkár: — Nagyvárad Románia nyugati kapuja! Nagyvárad iparát, kereskedelmét nagyra kell tennünk, mert ezen a városon keresztül érintkezünk művelt nyugattal, Nagyváradon keresztül bonyolódik le termékeink kicserélésének nagy része.

Elindultam tehát ennek a szép mondanak a partján és néztem: milyen nagyváros is tették Nagyvárad iparát és kereskedelmét. Pang minden, az üzletek ásitának az ürességtől. Még a női divatcikket sem igen vesznek most, mert nincsen pénz. Románia nyugati kapujában — Nagyváradon — soha keservebben nem panaszkodtak emberek a nincstelenség miatt, mint most és a csodók, kényeseregységek rémképei kísértének Nagyvárad nem is olyan régen virágzó kereskedelmében és iparában.

A vámnál

Érezhető talán legjobban a gazdasági válság. Néma csend honol a máskor zsúfolt helyiségekben. Nem tolatkodnak, nem veszekednek az emberek ma már az áruért, deklarációkért, mert örülnek, ha kiadható még az áru, így nem kell még fizetni. A nagyvárad vámnál, ahol ezelőtt naponta nyolcvan—száz vagon árut vámszóltak el és husz—harminc taxatőr dolgozott, most nagyon is detailba megy a munka. Jön áru most is elég, el is vámszólták gyorsan, de

nincs pénz a vámdíjak lefizetésére.

Inkább hagyják fektüdni az árut magazinban és fizetik a magas fekbért, ami hihetlenül emeli az amugy is magas árakat. Százszámra fektüsznek a deklarációk készen a vámnál és nem jönnek érte a kereskedők.

Martinescu Lajos, aki egykor szénész, most taxatőr, mutat egy dosszár, ahol legalább százötven darab kész deklaráció fekszik. Nézem őket, csupa jövővi várad kereskedők és most nem bírják kifizetni a 60—80—100 ezer leies vámtételt.

Monte Carlo

I.

Páris, júliusban. Nizzából, hogy az utas valahogyan el ne tévedjen, autbuszok indulnak minden tisztességes pálmamellől Monte-Carlóba, amik, megint csak az utas érdekében, szigorúan a kaszinó épülete előtt állanak meg a tropikus szépségű fürdőhelyen. De, ne adj Isten, amennyiben az autbuszokat elnézve az utas, minden utcasarokról villamosok is indulnak ebbe az irányba. Főlöszleg beszélnem az állami vasutáról, ami pontosan a kaszinó pincéi alatt áll meg s az állomásról lifttel szállítják föl biztonság okából a kaszinó épületébe a vendégeket; s a rendszeres repülőjáratokról, amik kecsesen libbennek le a kaszinó által fenntartott telepekre a nap meghatározott óráiban. Hogy el ne tévedjen az utas.

II.

Ezen a vidéken jó mindenekelőtt azzal tisztába jönni, hogy a kaszinó mindent tud. A kaszinó tudja, ki vagy, honnan jöttél, mennyi pénzed van, ezenfelül, mennyit fogsz veszíteni, mi a családi állapotod, mit lehet várni tőled s úgy körülbelül (6 tudja) mikor fogsz tovább utazni a fatornyos hazádba. A kaszinó 50 esztendeje 4000 hivatalnokkal csinálja ezt, míg az utas legjobb esetben családost és egy hete van ott. A chanceok tehát már itt egyenlőtlenelek.

A kaszinó bölcs, mint egy hindu, ra-

— Hitelbe nem vámolnak — kérdezi egy kereskedő, akin látszik, mennyire szenved, amikor leszámolja a negyvenezer lei vámdíját a pénztárba.

Most is nehezen fizetik ki a díjakat, de mi lesz majd augusztus elseje után, amikor

minden valószínűség szerint ötszöröse emelik a papir, vas, textil és gummi áruk vámdíját.

Már mint pozitívumot tárgyalják a vámdíjak felemelését, de még nincs itt a rendelet. A hírek szerint négy, öt és nyolcszorosa emelik a vámdíjakat. Hogy milyen drágaság lesz akkor, ezt el sem lehet még képzelni.

A humor is befagyott a vámnál,

nincs kedve senkinek humorizálni. Soha annyi szomorú embert, mint a vámnál. A kereskedők, azok izzadnak, a vámszóltak pedig dolgoznak úgy, mint akiket nem is érdekel az egész dolog.

A régi legendák, amelyek a vámról és vámnál keringtek, eltűntek. A legérdekesebb vámos is szeretné visszavarázsolni azokat a régi jó idöket, amikor sűrűn hangzott a folyosókban a kereskedők és vámtügynökök zsvajgása.

Ezt a nagyon kedves műsöt már ritkán használják a vámnál. Ellenben az asztalhoz kötik az itatóst, tintát, tollat és a ceruzát és féltő szemmel nézik a járókelők minden mozdulatát.

A nyugati kapunál, a vámnál bizony nagy a csendesség. Várja mindenki a lei emelkedését, a kereskedelem és ipar fellendülését, amelyet négy év alatt minden politikai párt, minden hivatalos tényező programmba vett, de igazán senki sem tördök vele...

*** Uj manometer, telefonkészülékek izzólámpa minden feszültségre és alakban, nagyban és kicsinyben. Manometer javítását, telefon és villanyserelést, eszterga és minden fémpari munkát szolícíron készít Rajz Andor electromechanikus, Szalárdi-utca 9. sz.**

*** Fürdő melltartó 75 lei Kesztenbaum Juliská fűzőszalonjában, Ferdinánd király körút (Rákóczi-ut).**

vasz, mint egy örmény, alapos, mint egy német, kapzsi, mint egy francia és korrekt, mint egy angol. A kaszinó minden tehát, csak nem naív. Ott az utolsó szolgától az első croupierig mindenki pontosan tudja, miről van szó. Egyebet sem tudnak. Csak ezzel foglalkoznak.

III.

Ez a foglalkozás nem bagatelle. Mint említettem, a kaszinó 4000 hivatalnokot tart el (Croupiereket, pincéereket, szolgákat, detektíveket, adminisztratív személyzetet s még vagy 40 hotel személyzetét.) Tehát majdnem Monaco állam egész lakosságát. Ezenfelül eltartja a herceget, kinek évi 14 millió frank civillistát fizet. A kaszinó fizeti Monaco állam lakóinak összes, egyenes és görbe adóját. Ezenfelül a kaszinó az elmúlt esztendőben 170 millió frank, (a tavalyi kurzus szerint mindenesetre 12 millió dollár) tiszta nyereséget mutatott ki és nem pirult el belé.

IV.

A kaszinó a világ egyik legnagyobb stilusú, legszedületesebb svindlije. Kicsire nem néznek. De elfogadják az ötfrankos tételt is. Kikerülni nem lehet s a nyomok csak befelé vezetnek. A kaszinóban még senki nem nyert pénzt. Aki 1890-ben nyert száz ezer frankot, az öt esztendővel később biztosan visszahozta. A kaszinó káprázatos hipnózással dolgozik. Minden, az előkelősége, a korrektsége, az épület imponáló szépsége és arányai, a szolgák livréin, minden ezt a hipnózist szolgálja, segíti elő,

Bukarest megkezdte a magyar könyvek beengedését

Azon a szigorú szellemi határázaron, mely Erdélyt immár évek óta elrekeszti a magyar olvasnivalótól, úgy látszik mégis enyhíteni fog a miniszter. Erre vall legálább is az a hivatalos leirat, mely az eddigi viszonyokhoz mérten, tekintélyesebb számu, mintegy 12—15 magyar nyelvű Budapest kiadott könyvnek engedi meg a behozatalát.

Bár igaz, hogy ezek a felmentett könyvek jórészt idegen nyelvekből való, angol, olasz, francia fordítások, másrészt vallástudományi kiadványok, de már akad közöttük egy-két eredeti magyar szépirodalmi mű is, habár éppen abból a fajtából való, amelyet eddig sem nélkülözött a kultúréhes magyar publikum. Így például érdekes, hogy a felsorolt regények között Drasche Lázár Alfréd, aki mint ismeretes, a trianoni szerződést aláírta. — két szerzeménnyel is szerepel.

Az, hogy ez a merev szellemi határzár továbbra is fenntartassék, egyetlen motívummal se indokolható. S valószínű is, hogy a kisanant prágai konferenciája, mely a szövetségzett nemzeti államok külügyminiszterei szerint kívánatosnak tartja a Magyarországgal való közeledést, felismerte a nyelvi kiéheztetés tarthatatlanságát. A nemzetek kulturversenyében, oktatlan cselekvés előretörés helyett, a megszűbbre tartót megakasztani. Ez a negatív álláspont a harmadik és negyedik és a többi versenyzővel szemben csak megbosszulja magát. Megkívánhatja egy ország érdeke a védvámot mezőgazdasági, vagy ipari téren, el lehet zárni az utat a liszt, a szarvasmarha, a cipőfűző elől, de a szellemi termékek előtt fel kell emelni a szorompót. Anatole France, Romain Rolland, Bernard Shaw, Móricz Zsigmond műveiből még senki se tanult ölni, pénzt hamisítani, felforgatni sem. Az emberi előrehaladás zászlóvivői célt érnek vélünk, vagy nélkülünk és ellenünk is.

Kezdetnek szép ez a miniszteri határozat, mely bebocsáthatónak itéli a János evangéliumot, az Apostolok könyvét s a következőket: dr Imre Lajos: A falu művelődéstörténete; Drasche Lázár: Marian

kényszeríti ki. A játékot mintha csak úgy mellelesleg csinálnák a szép palotában, ahol külön operaelőadásokat is rendeznek a világ első színészeinek felléptével, koncerteket Kubelik Jannak, mindezt az első emeleten. A földszinten közben reggeli tíz órától éjjeli 2 óráig szakadatlanul folyik 22 asztalon a játék. Nyáron és télen, egész esztendőben. A „tömegtermekben”. Mert a „Sporting Club”-ban, a szentek szentjében, csak délután nyitnak. Ennek megfelelően ezer frank ott nem tét.

Egyik napon, mikor ott voltam, a kaszinó 8 óra leforgása alatt 1 millió tiszta nyereséget mutatott ki. Ahogy emlékszem, nem tölem nyerték.

V.

A croupier nem érdekli a játékos. Normális körülmények között ki fizetésnél a croupier soha nem nyúl a kasszába, hanem az asztal tétjeiből fizeti ki a nyereségeket. A golyót felváltva forgatja a két szembenülő croupier. Így is gyakran előfordul, hogy még ideje előtt leváltják őket. Ez villámgyorsan, zajtalanul történik. A kaszinó nem csal. De nem egészen örültek azok a játékosok, akik egy este során a rendszeresen visszatérő számokra spekulálnak. Valami halvány metafizikai lehetősége csakugyan van néha egy számnak egy croupier kezében. A kaszinó jól tudja, hogy ilyesmirel a croupier nem tehet. Valami furcsa kényszere ez a kéz izmainak, idegeinek, nehezen lehet megmágyarázni. Ha egy kéz husz esztendőn át minden nyolc óráig dob egyforma mozdul-

öröke; Mereskovszky: Istenek halála; Maupassant; Fifi kisasszony; Balkézről; Havas Aliz; Katka bogár; Guy de Verona; Holnap kezdődik az élet; Jean Cris-tophe; Romain Rolland; Jach London; A tengeri farkas; A beszélő kutya. A nagy ház kicsiny asszonykaja; Ady Endre: Ha-

lottak élen. Új versek. Vér és arany. Mindez kezdetnek megfelel. De azt hisz-szük megállás nélkül feltudnók sorolni a világirodalom ezer gyöngyét, amely leg-alább is oly mértékben ne kérdemlik a bukaresti unszinpáthiát, mint a fentebbi amnesia alá esők.

A zilahi kiengesztelődés.

A zilahi diák másodszor lép át az ősi skola küszöbén. Másodízben véteti föl magát a híres kalvinista kollégiumba. Első beiratkozása ezernyolcszázkilencvenkettőre esett, a második ezerkilencszázhuszon-hogyre. A közbessz harminckét esztendő a magyar irodalomtörténeté.

Harminckét évvel ezelőtt a kisdíák Ady felénk kamaszléptekkel óvakodott be az iskolába. Ma az újabb belépés úgy dög a megőriásodott költő szellemiábai alatt, hogy meg fogják hallani három or-szághatáron túli magyarok. Akkor az in-tézetbe való felvételtől a nagykarolyi gim-názium bizonyítványát nézték a zilahi professzorok; ma újrafölveszik a halott Adyt, ama bizonyítványok alapján, amiket egy új magyar generáció fanatizmusa irt alá és amit pöcséjével egy nemzet bal-sorsa igazolt. A kollégiumban harminckét évvel ezelőtt Adyt irodalomtörténetre, ma az irodalomtörténetben kezdik tanítani.

A kollégium újrafeltevő ünnepével Ady Endre, a „forradalmár”, a „deka-dens”, a „destruktív” a magyar konzervatívizmushoz is beiratkozik. Ez a tény pe-dig több mint irodalmi cécó, ez: — tör-ténelem.

Iskola és professzorok hajolnak meg a volt tanítvány nagysága előtt. Elvek, szellemek engesztelődnék ki. Hiába fös-ti a költőről írott könyvében öccse, Ady Lajos a kilencvenes évek zilahi kollé-giumát külsőségekben kedvesen liberálisnak, hiába ad derűs színt ez éveknek, a felsőbb-osztályosok számára engedélyezett séta-pálcákkal, nyilvános dohányzással; a Wes-selényi kollégium a külsőségek ellenére is kalvinista predestinációval rejtette magá-ban a dacos magyar maradását. Ezt a minden iskolával közös, minden kimélet-lenül haladó eszmei megnyilvánulással szemben visszaható és iskoláról lévén szó, talán rossz néven sem vehető hallgatóságos előítéletet lépi át ma Zilahon Ady szel-

leme. A zilahi kollégium az első tradíciós intézmény magyar nyelvterületen, mely — forradalmi idők pár havát nem szá-mítva — feltárja magát a nagy költő fenntartás nélküli befogadására. Nem véletlen, hogy a forradalmi és maradi szellemnek kiengesztelődése Erdély földjén történik. Nem véletlen, sőt nagyon is következe-tes szükségesség, ami az ősi iskolában ma bekövetkezik. Az ittélő magyarságra nehe-zedő politikai és kulturális nyomást egyes-egyedül úgy lehet elviselni, ha a fennálló ideológiai különbségeket a magunk sorai között az egymás ellen élezés helyett ösz-szeegyeztetni igyekezünk. Kisebbségi hely-zetünk ötesztendő múltjára visszatekint-vé, az összehangolás nem mindig s nem minden vonalon érvényesült. Ma a zilahi kollégium felemelő példája világít egy követendő helyes út messzeségébe. A ma-gyarság nagy követelményei előtt nincs lényeges ellentét a progresszív vagy konzervatív törekvések között, ha azok egy-ként nemek. A történelem vaskényszer-sége a zilahi kollégiumot vezette elsőnek ahoz a felismeréshez, hogy a forradalmi demokrácia egyik legelszántabb harcosa előtt elismeréssel kell adózni. Megható-vá teszi Zilah viselkedését az a kapcsolat, ami ma már elszakíthatatlan közötté és Ady Endre közt, de ez a kapcsolat egy-magában még nem mindenek magyará-zata. A megengesztelődés igazi oka a kényszerűség. Mai helyzetünkben nem a progresszióknak kell visszamérséklődnie a konzervatívizmusnak, hanem a maradi-ságnak kell megindulnia a nyílt, bátor de-mokrácia irányába.

Az utóbbi évtizedek magyar életének fokozatosan éleződött ellentétei az októ-beri forradalom után nyílt ellenséges-ke-dés mérgesedtek. Fogsikorgatva, éles-re-fent karmokkal állottak szemben egymás-sal a magyar osztályok. Vadaskodások, egymás sebzése, életünk kölcsönös gyöt-

rése után ugylátszik Erdélyben jött el az idő, amikor egymás ellentétes nézeteit ismét gyűlölet nélkül hallgathatjuk. El-érkezett az elvek tisztelése, az egymás sa-jgó, hánykodó jómagyarságának a meg-becsülése. A zilahi Ady-ünnep pontot tesz egy több évtizedes esztelen magyar erő-pazarlás után és amikor kollégiumába a halottan visszatérő régi diákok a tradi-ciók hiánytalan formaságaival fogadja, úgy érezzük Adyban most már valamény-nyen egyek lettünk, öregek, fiatalok, las-sujárásuk és vadul rohanók.

Kényszerseregyezséget kérek

Új rovat az újságban, új harcok a törvénytészen és a fogalomnak is új; már a háborus mentalitás találta fel. Kényszerseregyezés, egyezségkötés anélkül, hogy akarnám, felelősség, hermafrodita képzés, erőszaktilétel az értelmén. Nem saját akaratomból egyezkedem, azért mert kényszerítve vagyok rá, azért mert ez a legjobb megoldás, mert ha nem engedek annak a kényszernek, mely egyezsége szorít, csak én járok rosszul.

Oktafen hitelező én, most rendbesze-dem számadásaimat és összegezni fogom, hogy zilárd üzletfelem az élet mivel maradt adósom.

Rá fogom olvasni, hogy megcsalt, hogy nem teljesítette legkönyyműben hitelezett reményeim, hitványul cserben hagyott hiteimmel s amíg én neki verej-tékkel adóztam legfeljebb ha rövidlejáratu kölcsönökkel fizetgetett ki. Meg voltam győződve például, hogy öreg chevallier-ként méltányolni fogja azt a fiatalos vak-buzgalmat, amelyet belevettem. Tizen-hétéves koromban, amikor leérettségiztem rémesen imponált nekem, úgy mint egy éltesebb oroszán, aki kalandjairól híres és érdemesnek tart kölyök voltom ellen-ére sugdosó bizalmára. Hallatlan érdek-lődéssel fogadtam mindent ami Reá vo-natkozott. Vidám pletykái amiben nem fősvénykedett, repesve szórakoztattak el vagy lehet-e kiténőbb bohózat, mint ami-kor pikáns családi ügyekben a maga, az élet, áll be rendezőnek? Ofúhaha, a férj éppen rossz időben érkezett haza! Na iszen.

Rossz oldalai azonban nem sokáig maradtak titokban előttem. Rövidesen megtudtam, hogy barátait a legnagyobb bajban minden skrupulus nélkül hagyja

lattal egy golyót, a dobás intenzitása, az egész fixált mozdulat kiválthat valami rendszerességet. Egy öreg croupier muto-gat egy arany plakettet, amit egy angol játékosról kapott, kinek hétszer egymás-után hozta ki a pleinre megrakott 21-es számot.

VI.

A bank semmiért nem áll jól. A bank nem ad vasuti jegyet. A bank minden in-dokolás nélkül megvonhatja bármelyik já-tékosról a belépőjegyet.

Az épület pincéjében hullaszobák is vannak. Ezekbe a hullaszobákba liftek ve-zetnek le a játéktérrekből. Az egyetlen, amit a bank ad, az ingyen temetés. A bank-nak külön temetője van — háromezer sir-ra. Főnnállása óta átlag minden két hét-ben történik egy malhaeur. Ottlétem alatt egy idősebb angol ur játszott szerencsét-lenül. A játékasztalnál intézte el a dolgot. A dörrést csak kevesen hallották, a hul-lát láthatatlan kezek pillanatok alatt el-tüntették a teremből s a játék megszakí-tás nélkül ment tovább. Ez a szabály. De a publikum vademberek tancára emléke-ztető szenvedéllyel rohanta meg az asztalt, ahol az epizód történt. Az ilyesmi máshol tragédia. Monte-Carlóban semmi több, mint jó kabbala.

A terraszokról, a függőkeztokról a végtelen tengert látni. Általában kevesen nézik, többnyire csak elkészült pointeu-reók. Látni továbbá a monacói herceg

pálotáját. A herceg a bankból él. Egy jobb ur. A bennszülöttek nem járhatnak a ka-szinóba. Ha megszégik a törvényt és ját-szani merészkednek, elveszítik monacói állampolgárságukat, — ami fájdalmas bü-netés, mert a monacói polgárok fel vannak mentve a katonáskodás és adófizetés terhe alól.

Franciaországban egyetlen nagyur van, aki nem vesztett még pénzt a kaszinóban. Ez a nagyur Rothschild báró.

Neki részvényei vannak a kaszinóban. Tudja, miről van szó.

VII.

Monte-Carlo úgy veri a Riviéra s egy kissé az egész világ nyugtalanságát, mint egy lázas ütemű szív. A játékosok... a legmulasztóbb dolgokat láttam. A játé-kosok fele öregasszony. Vén szarkák, akik reggel tizkor körülülük az asztalokat, pár frankkal játszanak, óriási ivekre írják a gép mozdulatait, számolnak, könyveket ír-nak, rikácsolnak, lopnak és szemtelenek. Ezek a bank és a tisztességes játékosok rémei. Az Isten tudja, honnan verődnek ezek össze. Elloppják az idegen téteket, ha-mis adatokat mondanak be, egész nap és egész éjjel vijognak, mint a vércsek.

Láttam egy hetvenéves skót nőt, vi-son-bundában, a fején skót nemzeti ken-dővel s a nyakán egy óriási piros harang-gal. Ilyesmi felett itt senki sem rebbefti a szemét sem. Vörös harang jó kabbala — ez

a legtermészetesebb dolog a világon.

Az föl sem tűnik, ha előkelő hölgyek kétféle, fekete és fehérszínű cipőben jön-nek be a terembe. Vagy férfikeztyűt huz-nak föl, ha játszani kezdenek. Ebben a ra-gyogó bolondokházában minden magától értetődő.

Egészen sablonos jelenség, hogy az emberek, ha már baj van, előhúzzák a ru-határi cédulát, komoly pófával összeadják annak számjegyeit, megszorozzák az uno-kájuk születésnapjával s aztán megteszik a fekete színt.

Egy magyar tanár hat hónapja él Monte-Carlóban abból, hogy hajnaltól haj-nalig jegyzi a gép eseményeit. Ezekért a jegyzetekért a nagy játékosok minden dél-után 40–50 frankot fizetnek neki. A pénz egyrészt minden hónapban hazaküldi a családjának. Egy csendes, rendes, konszo-lidált ember.

VIII.

Monte-Carlo nagyon szépen fekszik. Növényzetét pálmák, ciprusok, kaktuszok, narancs- és mimozafák alkotják. Háttéré az Alpepek, ő maga a Földközi-tenger öb-lében pihen. A bennszülöttek, a naptól égett monacóiak, megőrizték híven őseik foglalkozását: a croupier-mesterség apá-ról-fiura száll. Mint a hóhérokna. Egyéb-ként, aki nem croupier, az detektív.

És aki nem detektív, az vendég.

És aki vendég, az ...

(m. s.)

vizbe. Ezt azonban meg lehet érteni, végtére is Ő nem született arra, hogy nyomorultak részére ayleumot rendezzen be és boldogtalanságokat dajkálgasson, amikor minden ízében duzzad a teljesség akarásától. Sokkal kétségbeesőbb volt tudatos kegyetlensége, a hogy a gyöngébbekkel szemben elbánt. Nem, ez valóban utálatos. Tőle és nem lehet megszokni, hogy amíg az erőtlent könyörtelen maga alá tapossa, felfelé szeret törleszkedni. Azokhoz huz, akik tele vannak minden jóval és ezeket további pazar ajándékokkal halmozza el. Mindez számomra, amikor a dolgok állására rájöttem, igen bosszantó volt, de nem értem rá ilyesmivel jobban foglalkozni, mert azt hittem, hogy engem megszeretett és mint ártatlan öccsét a vén lődörgő, baráti vonzalomtól egy édes szüzzel hozott össze. Később én én szerencsétlen, könnyű volt rájónom, hogy az egész csak szemfényvesztés volt és azért történt, hogy teljesen a kezébe kaparinthasson.

Ettől a perctől kezdve azt tette velem amit akart. Be volt kötve a szemem és apránként teljesen kifosztott. Most már nincs semmi, itt állok csupasz lélekkel tönkretett az énistenem színe előtt, aki bármikor megkérdeheti hova pazaroltam gazdag ifjuságom. Bizony nem tudnék semmi okosat felelni, egyetlen szavam sincs már amit mentésemre felhozhatnék. Aktivám számba se jöhetnek veszteségeim mellett s emberségem csödjé előtt hosszú és töprengő éjszakák eredményeként tekintetes Lelkiismeretem, mint ítéltő Törvényszék előttezennel kényszerre győzést kérek. Az élethez fűződő reményeimből öt százalék mindössze az, ami a tárgyalások anyaga lehet. Előre is ígérem azonban, hogy az Örökkévaló akarátának a jövőben hű sáfára leszek s úgy lehet csöndes munkálkodással eljőni még az idő, hogy mind a százat beválthatom.

Bárdos László

Courts-Mahler

Tizenegy éves voltam, mikor az első Zola-regényt a kezembe vettem. Persze, ha már a kezemből volt, el is olvastam és koravén gyermeklelkem szűkülve torpant meg az emberi nyomorúságok ilyen meztelen leírásai előtt. Álmatlan éjszakáim voltak, melyeken elhatároztam, hogy én leszek a világ egy új megváltója, aki véren, könnyeken, Golgothán keresztül megmenti a szenvedő emberiséget.

Azt hiszem, „A Pénz” volt az a könyv, amely ezt a hatást váltotta ki belőlem. Am voltak abban a könyvben egyéb furcsa részletek is, különös, bűnös, beteg párisi szerelmek és ezek sem hagyták érintetlenül tizenegy éves koravén lelkemet, mert jaj, tizenegy évvel már rég nem voltam gyermek; gyermekségem odaveszett a háború vérzivataros fertőjében és én meg sok-sok kis társam csak szomorú, félbenmaradt kis gnómkok voltunk.

A múlt héten megláttam egy könyvkereskedés kirakatában a jó öreg Zolát. Szürke borítékaival idegenül, vaskosan és büszkén szomorkodott a füzetnél alig vastagabb könyvecskék között, melyeknek fedeléről szöke és barna leányfejek kacérkodtak. Courts-Mahler.

És most már helyben is vagyunk. Én t. i. csak azért tettem cikket elejére a szeretetreméltó, de általam épen nem kedvelt export-regényíró névét, hogy ezáltal az érte rajongó bakfisok nagyobb kedvet kapjanak az elolvasására.

Ugy látom, hogy a mi leányaink nagy része ma már nem olvas. Téniszsznek, bálóznak, vivnak, usznak, flörtölnek, de nem olvasnak. Nem akarom ezzel azt

mondani, hogy vágják földhöz a rakettet, vilórt, tegyék lomtárba az uszórúhakat és merüljenek el a könyvek rengetegébe. Mert az ilyen rendszertelen olvasás ép oly káros, mint amennyire élet-szükséglet az okosan megválogatott, rendszeres olvasás a kultúrembernek, kivált az úgy fizikailag, mint etnikailag passzívabb életre kázhoztatott nőnek.

Azt mondják, hogy a sok olvasás unalmas. Lehet, hogy vannak emberek, akik a könyveket unalmasnak tartják, de nem is ezeknek írom ezt a cikket. Én nem tudom mi az: unalmas könyv. Mert öt éves koromban Grimm meséin kezdtem és tizenegy éves koromban Zoláig jutottam. És olvastam a könyvek hihetetlen tömegét Beniczkytól Maupassantig, a Szent Skarabeustól Szent Róza élet-történetéig. Nem volt az az unalmas könyv, cz a százaz fejtegetés, amelyen keresztül ne rágtam vón” magamat. Igaz, hogy mind a megerőltető szellemi táplálékból épen túlnehéz voltánál fogva semmi egyéb eredményem nem volt, mint egy betegre zaklatott álmodozó lélek és valami kusza, kora bölcsesség, amely kissé a hisztéria határán járt.

Vannak leánytársaim között sokan, akik olvasnak ugyan, de holdkóros történetekkel tömik meg fejüket és szívüket. Ugyanezzel a fáradsággal pedig elolvashatnák a világirodalom legnagyobb remekeit is, melyekből hasonlíthatatlanul több

bet tanulnának, mint a himnádés német regényekből. Ez nem az élet. Én pedig, ha olvasok, az életet keresem, idegen világok ragyogását keresem és szeretek elmerülni mélységes emberi lelkekben. De gyűlölöm a szentimentalizmust, a való élet meghamisítását és az így meghamisított élet trassz csillogását. Nem szeretem Courts-Mahler, Heimburgot, Cokert és Marlittot sem, ez export-regényírókai, kik pedig leánytársaim között nagy elterjedtségnek örvendenek. Nem értem ugyan, hogyan lehet ez, mert én az oroszok Rembradt-színeit imádom, a bölcsek és gunyoros Francet, vagy Maeterlink zengő filozófiáját. Szeretem a mi nagy jókaink mesékbe jegecsült álmait és Hans Heinsz Ewers Altraunéja nagy lelki élmény volt nekem. Szeretem Strindberg királyi erkölcselenségét és az öreg Dumas puritán jóságát, mert mindez élet és kaleidoszkópszerűen perdülő idegen szépségeket jó odasüriteni a magam álomba-simult élete köré.

Igen, leánytestvéreim: nekünk kell a könyv, de nem Courts-Mahler és nem a Heimburg, hanem igenis szép, komoly, tartalmas könyvek. A fiatal erdélyi irodalom most kezd lábraállni: jó lenne inkább azt támogatni, mint export-regényírók tucatműveivel zsufolni tele a leány-szobák és leányszívek fehér rejtekeit.

Kerényi Ella.

Amerikai elnökjelölés — amerikai reklámmal

Már a télen, amikor Amerikában jártam, ez volt a közhangulat:

— A republikánusok fognak győzni, Coolidge lesz ismét az elnök, mert Amerikában mindig az a párt győz, amelyik jobban bírja — pénzzel.

Az amerikai ugyanis nem politizál, a lapoknak nincs politikai rovata és csak pár soros országgyűlési tudósítást hoznak nagyrítván. Az amerikai nem ér rá frázissokkal veszködni és szürke-képviselő nevekkel fárasztani a memóriáját. Amikor négyévenként egyszer aztán csőstől szakad a nyakába a politika, akkor abban a szemkápráztató és fülsikető reklámvásárban, az fogja meg a tömegeket, aki tudja ordítani, csinadrattázni, vakítani a vetélytársát. Ehhez pedig pénz kell.

Millió dollárokat költenek elsősorban lapokra. Hasábokat bérelnek ki — vezér-cikktől a hirdetési rovatig — reklám céljaikra. Rosszulmenő újságokat a választás állít talpra és laposkák alakulnak arra, hogy megdézsmálják a pártok kasszáit. Ezer és ezer városban dolgoznak a pártok reklámirodái; fényszórók, mozgó és vetítő-villanyjátékok, naponként megújuló plakát-litáció, kirakatok, röpülő cédulák billiói, husz-huszonöt emelet magasságú fali-reklámok, a vasuti vonalak mentén sok ezer kilométeren egymásra ágaskodó frázis- és képhirdetések, színházak, mozik, felvonulások, néptünnepélyek ötletes, fantasztikus és szerföltött drága orgiázása csöditik az egyik vagy másik párt táborába, mint valami kolosszális cirkuszba a tömegeket.

Morganék bizalmi embere és ügyvédje küzdenek az elnökségért.

A republikánus-párt győzelme, tehát, szinte bizonyos és így ismét Coolidge lesz az elnök. Ez a vérvöröshajú, rideg, de igen jó fellepésű bosztoni volt polgármester, aki véletlenül csöppent a nagy méltóságba. Nagy energiája, meggyőződések és puritán, de van nála sokkalta tehetségesebb és népszerűbb politikus is tucatjával. Egy kicsit megtépzta eshetőségeit az, hogy bár ő puritán, környezeté mégis alaposan belekeveredett az olajpanamába. Mindenki tudja róla, hogy intim összeköttetésben

áll a Morgan-bankházzal, akinek szinte bizalmi embere az elnöki székben.

Ellenfelei — a demokraták — ezt azonban nem vethetik szemére, mert az ő elnökjelöltjük — Davis — pedig, miután főállamügyész volt és londoni nagykövet, a Morganék ügyvédje lett és az ma is. Akárhogy dől hát el a dolog, az Unió köztársaság elnöke mindenképpen a Morgan-bank embere lesz.

A demokraták elnökjelöltje „szürke ló”.

Coolidge komoly ellenfele a demokraták jelöltje, Davis, mint Amerikában mondják, ahol az elnökválasztás is alapjában véve egy nagy lóverseny: „szürke ló.” A favoritok: Mc Adoo és Smith letörtek és befutott elsőnek egy outsider, akire egyre zret adott volna a totalizátor.

Érdekes egy kicsit megnézni, hogy kik is voltak az egyetlen komoly ellenzéki párt — a demokraták — ellenjelöltjei:

Elsősorban is W. G. Mac Adoo, aki népszerűségét csak annak köszönhetette, hogy a Wilson veje, egyébként az olajpanamás Doheny ügyvédje volt, természetesen, tehetségre egyaránt szikár legény. A. Smith, aki Newyork kormányzója, kitűnő és tehetséges ember, gyerek korában egy balaskofa kifutója volt, csak azért nem őt jelölték, mert katolikus és ellensége a tulságig vitt italtitalomnak J. J. Cox, volt ohioi kormányzó, aki már volt egyszer elnökjelölt, dussgazdag ember és szenvedélyes lóversenyjátékos. Az egészen jelentékeny Under-Wood, a tehetséges, de nagyon öreg J. Robinson. A legjelentékenyebb bizonyára W. J. Boyan volt, aki annakidején azért mondott le a külügyminiszterségről, mert ellenezte a Wilson háborús politikáját, alig jutott azonban most szóhoz.

Az első szavazásnál Mc Adoo kapta a legtöbb szavazatot — 431¹/₂-et — utána Smith 241-et, Davis pedig csak 31-et. Minthogy a szükséges kétharmad többséget egyik sem tudta elnyerni, huszonnégyszer ismételték meg a szavazást, amikor Mc Adoo 438¹/₂, Smithre 308 és J. W. Davisra 129¹/₂ szavazatot esett. Végül is a favoritok megegyeztek, hogy visszalépnek

Legjobb gyermekápoló: Hófer 1. sz. gyermekhintőpora, Hófer Baby crême.
Raktárak Oradea-Mare: Farkas Drogeria, Fekete Parfumeria, Minerva gyógyszertár.

e reménytelen küzdelemtől, amelyben nem tudják egymást földre teríteni és visszahátrálni a harmadik, a „sötét ló” Davis javára. Így lett elnökjelölt az, akinek csak az az egy esélye volt, hogy nem jutott tovább az előmérkőzésnél és nem került be a döntőbe.

Elnökjelölés cirkuszi felvonulással, csunadrattával és koncerttel.

A pártok konvenciójukon választják elnökjelöltjeiket. Coolidge-t a clevelandi republikánus konvenció jelölte. Davist a newyorki demokrata konvenció. E konvenciókra minden állam pártszervezete elöljáró delegátusait.

A demokraták newyorki konvenciója a Madison Square Garden hangversenytermében folyt le, ahol tizenháromezer ember vett részt a napokon át tartó „értekezleten”. Az egyes államok ugyanis nemcsak szavazati joggal, bírói deputátusait küldik ki, hanem rengeteg lelkes kortest, fizetett ováció-csinálót, nőket, sőt gyermekeket is, hogy ezeknek tömege és hangzása befolyásolja a még ingadozó pártdelegátusokat.

Az elnök megnyitja az ülést, a különböző felekezetek papjai áldást kérnek a konvenció munkájára és a managerek beszéd kíséretében ajánlják jelöltjeiket.

Negyszáz újságíró dolgozik ingujjra vetkőzve a teremben, messzengerek százai szaladgálnak üzenetekkel és viszik a riport-részleteket a szerkesztőségekbe. A szónoki emelvények fölött hangtölcsérek, amelyek minden irány felé úgy megerősítik a hangot, hogy minden távoli zugban is tisztán lehet hallani a szónok szavait. Emelvényeken fotografusok, mozifelvétel, rajzoló és karrikaturisták ezrei dolgoznak. A páholyokból szünet közben zenekarok játszanak, sőt — ez Amerika! — énekesnők, mint Anna Case, a Metropolitan Operahouse primadonnája énekel.

A jelöltek tiszteletére megvitas előtt tündető felvonulást rendeznek híveik. A Mac Adoo táborának felvonulása például azzal kezdődik, hogy egy, az amerikai zászló színeiben, de lengőn öltözött tizenhat éves kislányt, aki vesztettül ordít és hologót lenget mind a két kezében, két férfi hurcol a vállán. A kislány California szimbóluma. Azután az első nagy, rudas zászlót egy narancsszínű és egy zöld ruhába öltözött, az izzadástól elázott nagyon kövér nő cipeli. És utánuk jönnek cirkuszi felvonulásszerűen California, Kentucky, Canal Zone, Arizona, Texas, South Dakota, Florida Mac Adoo-párti küldöttségei rettenetes lármával, zenekarok csunadrattája, tüzoltó-harangok, szirénák, sípok fülsiketítő zenebonája közben és a tömeg a fizetett hangulatoscsinálók ösztönzésére folyton üvölt, ordítja, hogy:

— Maac Maac Adoo-uu!

Ugyanígy színes, cirkuszi és nagyarányú a Smith híveinek felvonulása is, akiknek sorait cow-boynak öltözött csoport vezeti be. Az ő főattrakciójuk az, hogy kis röpcédulák ezermillióit dobálják a tömeg közé, úgyhogy még a gyűlés után is bokaig járnak az emberek a felpapírok havazásszerű tömegében.

A felvonulások után, amikor a managerek a jelöltjeiket ajánlják, szervezett klakk taps- és éljenpróbát rendez. Mac Adoo nevével teljes nyolevan percig, a Smithénél hetvenkét percig sikerül ez. De mindhiába, mert a két favorit közül egyik sem tudott általános többséget szerezni és ezért visszaléptek és győzött egy „szürke ló”, Davis, akinek pedig jóval kevesebb a híve, mint nekik.

Lesz a republikánus és demokrata-jelölten kívül még két elnökaspiráns is: La Follette, akit a radikális farmerek és szocialista munkások és Mac Donald, akit a kommunisták jelölnek, a siker minden reménye nélkül. Hiszen a munkásszörny parlamentjébe, mint képviselő is csak egyetlen szocialista tudott bejutni. — Berger, — az is német és őt is egy német kerület — Milwaukee — választotta meg.

Kun Andor.

A református szabad-egyházak története

Érdekes új könyv a nagyváradai könyvtárban

Ezen a címen néhány nap előtt vaskos füzet jelent meg a nagyváradai könyvtárban, írja Gyenge János dr. ref. lelkész, liceumi tanár. Dr Gyenge János a francia szeparáció történetének megírásával évekkel ezelőtt már méltán vonta magára a figyelmet és a budapesti lapokban annak idején jelentékeny publicistikai munkásságot fejtett ki. Írásait a történeti felkészültség, a kifejező stílus és találó megjegyzései teszik értékessé. Rövid betekintés után pedig már érezhető, hogy az írónak van mondani valója és nem hiányzik belőle a meggyőző erő. A most megjelent kis munka olvasása közben az a kérdés vetődik fel bennünk, hogy mi indította Gyengét a sok körültekintést, sok utánolvasást, sok tanulmányt igénylő könyv megírására. De azután meggyőző Gyenge, hogy faja, annak jövője iránti aggodalma és szeretete s a románság tengerében élő magyarságok fennmaradásának biztosítása készítette lázas munkára. Célja, hogy a magyar református egyházban előre elkészítse a lelkeket a várható közeli szeparációra, államtól való külön válásra, amely véleménye szerint az egyház és állam között rövidesen bekövetkezik, mert már bevezette a román kormány azzal a rendelkezéssel, hogy papváltozás (halál, eltávozás) esetén a 300 lelken aluli egyházaktól megvonja a lelkesítő államsegélyt és épen most rendelkezte el félre nem magyarázható okból a papi jövedelmek hatósági összeírását. Ahol az államsegélyt megvonja a kormány, ott nagy átváltozásokon kell keresztülmenni a lelkeseknek és híveknek egyaránt és a lelkeseknek teljes odaadásával kell a gyülekezetek lelki életét egyházuk felé terelni. Csak a fanatizmusig menő cura pasztoralis mentheti meg az egyházat, mert akié a lélek, azé a faj. Új lelki reformációt hirdet Gyenge könyve, amely hivatva lesz szerinte új alapokra fektetni és megmenteni a református magyarság jövőjét. Azt jósolja Gyenge, hogy az államsegély elvesztésével feldől majd szervezetében az egész református egyház, ha vissza nem tér az ősi szabad egyházak gondolatára, amely azonban meg fogja menteni.

A skót, holland, svájci, amerikai és francia református szabad egyházak megalkulásának történetével kezd könyvét dr Gyenge és elmondja, hogy amíg ezekben az országokban államsegélyt élveztek a lelkesek, elhanyagolták híveiket, azokkal lenézően bántak, erkölcsi életüket nem figyelték, kritizálták a bibliát és a nagymértékű hitbeli és erkölcsi lezuhanás a jobb érzésű lelkipásztorokat és világi vezetőket arra a gondolatra vezette 300 évvel a reformáció után, hogy meg kell újítani az egyházat úgy szervezetében, mint hitéletében. A protestantizmusnak a hitujtásokról lefektetett elve „aclesia semper reformari debet”; vagyis az egyház folyton reformálni tartozik önmagát.

A második reformációt az amerikai Unió 1787-iki alkotmánya vezeti be, amely a szabad államban szabad egyház elvén kimondja, hogy egyetlen vallást sem tekint államvallásnak és egyetlen felekezetet sem segélyez, hanem a vallást az ember legbensőbb magánügyének tekintve, a legteljesebb szabadságot biztosít minden felekezetnek. Amerika után a skót, holland, svájci és francia ref. egyházak lemondottak az államsegélyről és szabad egyházak szervezkedtek és hitéletükben megújulva, úgy lelkeskeztek, mint az egyháztagokkal szemben a legszigorúbb egyházi fegyelmet léptették életbe. Az átalakulás a papokat fokozottabb lelki gondozásra serkentette, a hívek lelkeiben pedig felébredt az érdeklődés és soha nem látott módon fokozta az áldozatkészséget. Meggyőződése Gyenge Jánosnak, hogy ez fog bekövetkezni nálunk is, mindenütt, ahol az államsegély megvonásával a sza-

bad egyházzá alakulni megtörténik.

Hosszu fejezetben a magyar püspöki egyház kialakulásával foglalkozik a szerző s kimutatja, hogy a földön sehol sincs a kálvinista egyházakban beállítva a püspöki méltóság, csupán a magyarban, de itt is csak 40 év óta. Addig a ref. egyházkerületek vezetőit sperintendenseknek nevezték. A püspöki uralom melegágya az erdélyi fejedelemség volt Bethlen Gábotól kezdve és csak Erdélyben — írja a szerző. — ólomsúllyal nehezedik ma is a püspöki rendszer a református presbiteriumokra és a papságra. A könyv ezután élesen kritizálja Nagy Károly ref. püspököt, akit a rendszer legtipikusabb képviselőjének tart.

Könyve végén dr Gyenge János a szabad egyház gondolatának kifejtése után hivatkozik dr Ravasz László püspökre, aki egyáltalán nem látja veszedelmesnek a protestantizmus részekre szakadását és 1922-ben az edinburghi presbiteri világgyűlésen kijelentette, hogy Herbert Spencernek a differentálódásról szóló elmélete a protestantizmusban diadalmaskodott és hogy annyi felekezetre van szükség, amennyi vallásos típust követel az emberi lélek.

A könyv címlapját Péter Gyula lyceumi rajztanár rajzolta és szimbolizálni akarja egy református templom feletti felkelő nappal a könyv eszméi tartalmát: egy új reformáció napjának előtörését. Érdekös, hogy a szerző könyvét dr. I. Macdonald Webster ref. lelkésznek, a Skót Szabad Egyház titkárnak ajánlotta. Ára 15 lei, kapható az összes helybeli könyvkereskedésekben.

* Minden irányból közvetlen gyorsvonatok Póstyénbe, ahol ismét a régi elite nemzetközi közönség található, mert már Póstyén olcsóbb a világ bármely más fűrdőjénél. Felvilágosítások telefonon is: Mandies Andor „Angyal” drogueria Oradea-Mare Bul. Regele Ferdinand 1. Telefonszám 144.

* Mosdásához, fürdéshez minden jóízű ember Brázya kölni vizet használ, mert pompás, decens illata folytán rendkívül népszerű, éppen ezért mindenütt kapható.

Gyermekruhák, női aljak és blúzok

nagy választékban, legolcsóbban

„MODEL”

áruházban, Str. Vlahuta (Szt János-utca) 6 szám

SUCHARD
CSOKOLÁDE
HÁZTARTÁSRA ÉS NYERS EVÉSRE.

Új géphimző üzlet

Saguna (Kapuclinus)-utca 16. szám

Gépi reneszázs richeljó és madeiran hívű montirozást és előrajzolást és mindenféle kézmunkát vállalunk.

A nagy áremelkedés dacára

öltöny szöveteket

lúster és ruhavásznakat még mindig a kora tavaszi rendkívül olcsó áron vásárolhat

Székelly posztóáruházában

Strada Avram Ianon (Kossuth)-utca

5

Egy tanító, aki gyalog jött be a nagyvárad tanfolyamra.

Ha tagadnánk se hinné el senki, hogy Erdély magyarságának kivétel nélkül égető sebként sajog a magyar tanítóság sorsa, az elbocsájtott, fizetés nélkül hagyott magyar tanító családok kilátástalanságban, nagy nélkülözésekben, csak ők tudják hány álmatlan éjszakán átsíratott, átkoplalt esztendője. Mert idestova épen egy esztendője lesz, hogy máról holnapra beszünteték fizetésüket. Mint most megtudtuk, a biharmegyei tankerületben hetven nyolc tanító esett máról holnapra a kenyértelenségbe és kellett gondolkodnia arról, hogy a holnapi napon hol keresi meg betevő falatját. Mindig úgy volt, hogy a tanító, a nép első betűtevésének tanulója az egyetemes világkultúra alapjainak fenntartója a leggyengébb fizetést kapott, amiből felretenni, gyűjteni nem lehetett, csak éppen hogy élni tudott és csak magasabb munkásságának felemelő tudata és a hébe-korba feléje sugárzó dicsőre, elismerés volt az övé. És tegnapi számunkban dr. Cab a Agoston tanfelügyelő úgy nyilatkozott, hogy a tanítóság elhelyezkedett valahol, gyárakban és ez okozza azt a kérdést, hogy visszamenőleg megkapják-e most már teljes fizetésüket, vagy nem. Ezzel a nyilatkozattal kapcsolatban eszünkbe jut az a renetget panasz, amit egy éven át hallottunk az állás után kilineselő tanítók ajakáról, akik megbűnhődtek keservesen a multat-jövőndőt s azt a gondolatot, hogy tanítók lettek, amely képzettségűek ugyan hol, melyik kereskedelmi irodában tudnak megfelelni. És eszünkbe jut Szalkay József, a szilágymegyei Diosád község tanítója, a kinek halálos ágya előtt az orvosok megállapították, hogy éhen halt.

Szalkay tragédiája jellemzi, tiszta képét nyújtja annak a helyzetnek, amibe a magyar tanítóság került most egy esztendője.

Szalkay József régi kitűnő tanító tudós és meilháryagyaladásban feküdt a zilahi kórházban és épen akkor épült föl anyanyira, hogy vonatra ülhetett, amikor Nagyváradra kellett jönni vizsgázni a mult év augusztus havában. Odavánszorgott a vizsgáló bizottság elé és román nyelven kb. a következőket mondotta:

— Most jöttem a kórházból, ahol három napokig fekvtem, itt a kórház igazolványára róla. Időm tehát nem volt arra, hogy az anyagból elkészülhessek. De beszédemből is hallhatják az urak, hogy perfektül beszélek a román nyelvet. Irni is tudok románul. Egy évi haladékat kérek, hogy a tananyagból is felkészülhessek.

Tulbure György tanfelügyelő azt válaszolta, hogy menjen haza nyugodtan. Az évi haladékat megkapja, hiszen a legfontosabb, az államnyelv ismerete nem hiányzik nála.

Szalkay hazament és néhány nap múlva, szeptember 15-ike táján hetvenkét társával együtt megkapta ő is az elbocsájtó cédulát. Hogy el van bocsájtva végérvényesen, az államnak nincs szüksége rá. Ez az idős tanító ekkor lélekben, a rettenetes nélkülözés után pedig testben is összeroppan. Valami betegséget kapott s a kiéhezett szervezet nem bírta ki. Mert az éhenhalás abból áll, hogy a kiéhezett szervezetben valami kór megadja az utolsó döfést. Közdakozásból temették el Zilahon, még a temetésén is alig volt néhány ember.

Ennek a tragikus sorsnak, ha nem is halálal végződve, de nagy százalékban részesei a többi elbocsájtott tanítók is. Voltak sokan, akik napszámba jártak, hogy a nélkülözéstől beteggy lett családjoknak kenyeret keressenek.

A most ismét vizsgára összegyűjtött 28 tanító között a legtöbbje úgy hagyta ott familiáját, hogy a jóbarátok számalma fogja bennök tartani a lelket, amíg ő viszszaér. Jellemző Misi és tatarosi tanító esete is, aki egyetlen fillér nélkül hagyta el beteg feleségét, maga pedig gyalog jött be azzal a reménnyel, hogy keresztül megy a vizsgán és ismét kenyérbe jut.

És így tovább és egyetlen egy sem akad, aki meggazdagodott volna, aki nagy szerű üzletemberré vált volna, hanem nappal dolgozott éhbéért, ami munkát éppen kapott, volt aki kaszálni járt napszámba, este pedig összetört tagokkal tanulta az államnyelvet és a vizsga anyagát.

Nagy és hosszú, nagyon hosszú volt a magyar tanítóság kálváriája vizsgáló biztos urak! Önök tudják a legjobban, hogy azok a tanítók igazán tanítók, akik megcsontoltak hivatásukban és értik úgy a nép nevelését, mint akármik.

Szilágyi Corbu János ker. főtanfelügyelő azt mondta e sorok írójának, hogy az államnak szüksége van a jó tanítókra, akik eredményt tudnak felmutatni a gyermekekkel és tudja, hogy a vizsgára jött tanítók csaknem kivétel nélkül mindig megállták helyüket.

Ha ez így van, ha erre rájöttek egy esztendő alatt, mert tudjuk, hogy volt alkalmuk meggyőződni róla, akkor mi bizakodással tekintünk a vizsga elé, amely ezer meg ezer lélek nyugalma van hivatva vizsgaadni.

Tengeri Árpat
Kalenda János, Óvoda-u. 7-a.
Darál és Elad
* Crepe, Marocain minden színben
érkezett Leitner Mártonhoz.

Ujjászervezték a református leányinternátust

Hatalmas lendülettel a református igazgató-tanács ujjászervezte a tanítónőképző és polgári leányiskola internátusát.

Dr. Olasz Béla az igazgató-tanács elnöke fáradhatatlan buzgósággal dolgozott és dolgozik, hogy az internátus régi hírnevét és jóságát visszaállítsa s az ő neve garancia egyúttal arra, hogy az internátust a jövő tanévben példaképpen állíthadják oda bármely hasonló intézet mellé. Az igazgató-tanács alapos mérlegelés után, két kiváló pedagógusra bízta a vezetést: Jós Viola internátusi igazgatónőre és özv. Redl Pálnéra, aki a nevelőnői tiszteletölti be. A református társadalom nyugodt lélekkel bizhatja gyermekét a ref. internátus vezetőségére, mert a szülői otthon minden kényelmét és a jó hygienikus elátás minden követelményeit megtalálja ott. Az igazgató-tanács nagy súlyt helyez a kitűnő élelmezésre, a gyermekek testi erősödésére.

A jövő tanévben megnyíló internátus díja havonként: 800 lei készpénz, 10 kg. kenyérliszt, 5 kg. főzőliszt, 10 kg. burgonya és egy kg. zsir. A természetbeni járandóságok egész évi mennyiségének fele a beiratáskor, másik fele február elsején szolgáltatandó be. A felvételt a nagyvárad református leányinternátus igazgató-ságához intézett kérvényben kell kérni. Határidő: augusztus 20. A kérvényhez csatolandó: keresztlevél, orvosi bizonyítvány, a szülők vagyoni állapotát igazoló lelkesi ajánlólevél és a válaszára bélyeggel felszerelt megcimzett boríték.

Az igazgató-tanács, amely ui vezetőségével teljes erejével fáradozik az intézet felvirágoztatásán, jogosan remélheti a szülők bizalmát és támogatását, amellyel gyermekeik kitűnő elhelyezésén kívül, ennek az intézménynek újraéledését fogja jelenteni.

Dorian Terrasse
A MEZTELEN ASSZONY
Ma vasárnap

Atlantic nyári mozgó
pontosan 9 1/4 órakor

Apolló mozgó
6 és 9 órakor

Ma, vasárnap utoljára

„Uj gazdagok”

Eletkép a jelenből 6 felvonásban.

A főszerepben: **Werner Krausz és Lee Parry**

Az előadás keretében fellép **Percel Sári** híres táncművész

Rendes helyárak! Szombat és vasárnap d. u. 3 órakor mérsékelt helyárak!

A háziasszony kedvenc szappana

a kiadóságában és tisztítókéességében páratlan

„SZARVAS”

védjegyű

Schicht-szappan

A pénzügyminiszter külföldre utazott.

Bukarestből jelenti a Rador: Bratianu Vintila ma délből az Orient-expresssel elutazott külföldi útjára. Távollétében Duca külügy-miniszter helyettesíti.

Bratianu Jonel miniszterelnök lemondott külföldi útjáról és a nyarat florikai birtokán tölti.

A Dimineata értesülése szerint a minisztertanács kimondotta, hogy a kormány haladéktalanul tegyen kísérletet nagyobb külföldi kölcsön felvételére. Bratianu Vintila külföldi útján a kölcsönszerzés összes lehetőségeit mérlegelni fogja és a kormány számít rá, hogy a pénzügy-miniszter kedvező eredményekkel tér haza.

A királyi ügyészség erélyes állásfoglalása a rendőri atrocitások ügyében.

Előzetes letartóztatásba helyeztek egy nagyváradi rendőrtisztet.

Tegnap éjszaka a Piata Unirii (Szent László)-téren egy éjszakai virslírus körül nagy csoportosulás támadt: a virslírus összeszólalkozott egyik vevőjével és a hangos szóváltásnak sok hallgatója akadt. A csoportba került Centea Emil joghallgató, ügyészségi tisztviselő öccsével együtt. A tömeg mindig hangosabb lett, amikor odament Papp József rendőrtiszt és felszólított mindenkit, hogy térjenek haza.

— A felszólítást nagyon éles és erélyes hangon adta le Papp József — mondta Centea a Nagyvárad munkatársának, — azt magamra nézve sórtőnek találtam. Kértem, hogy igazolja magát. Én is elővettem az igazolványomat és azzal elmentem. Amikor a hídfőhöz értem, utámnak kiáltott Papp József, állj! meg. Megálltam. A törvény értelmében letartóztatott. Engedelmeskedtem. Bekísért a rendőrségre. Öcsém elszaladt dr. Sovrea Valér vezetőügyész úrhoz, aki azonnal feljött a rendőrségre és kiszabadított kellemetlen helyzetemből.

Tegnap reggel dr. Sólyom Kálmán vizsgálóbíró kihallgatta Papp Józsefet és hivatalos hatalommal való visszaélés miatt elrendelte az előzetes letartóztatását.

Dr. Sovrea Valér vezetőügyész a sajnálatos esettel kapcsolatban a következőket mondotta:

— Bármelyik hivatalos személy, aki erőszakoskodik a polgárokkal, mellétekintet nélkül lecsukatom. Ez minden mondanivalóm az esettel kapcsolatban.

A beszélgetés során szóba került a vezetőügyész előtt a velencei rendőrkapitányságon történt incidens, amelyet annak idején meg is írtunk. Özvegy Bugyi Imrénét egy szomszédnője megverte úgy, hogy a rendőrszemnek kellett beavatkozni az utcai botrányba. Felkísérték őket a velencei rendőrségre.

A velencei rendőrségen nem akarták özvegy Bugyiné panaszát felvenni, dacára annak, hogy őt súlyosan összeverték.

A sérült asszony a vizsgálóbírósnál tett jelentést és kérte az eljárás megindítását.

Az erről szóló tudósításunkat a velencei rendőrigazgatóság megcáfolta a Nagyvárad szombati számában, ama jegyzőkönyv alapján, amit később felvették és amit Bugyi Imréné is aláírt.

A vizsgálóbíró úr felküldte az irodám melletti telefonhoz tisztviselőjét — mondta dr. Sovrea Valér, — hogy magyarázatot kérjen a velencei rendőrkapitány-

ság parancsnokától. Az illető rendőrkapitány szóról-szóra a következőket mondta a telefonban:

— Ha a vizsgálóbírónak dolga van velem, jöjjön ide, én nem megyek fel hozzá.

— Erre a telefonhoz mentem én — mondta a vezetőügyész — és alaposan kioktattam a rendőrtisztviselőt, hogy kell beszélni egy vizsgálóbírósi tisztviselővel.

— Én véletlenségből nem ovastam az Önök erről szóló cikkét, de ha azt írták meg, amit a vizsgálóbíró mondott, akkor kár volt helyreigazítani, mert az volt az igazság, amit a vizsgálóbíró úr közölt.

Erre az a megjegyzésünk, hogy mi a velencei ügyben kizárólag azt írtuk meg, amit a vizsgálóbíró mondott és tegnapi cáfolatunkban azt közöltük, amit a velencei rendőrségen felvett jegyzőkönyvből — amit a rendőrkapitány nekünk be is mutatott — szó szerint olvastunk. A felsőbb hatóságok feladata, hogy a tényállást kiderítsék.

Dr. Sovrea Valér elhatározásának, — hogy minden rendőri atrocitást megtorol, — csak örülhet mindenki. Nagyon csodálkozunk Papp Józsefen, aki a nagyváradi rendőrség egyik legszimpatikusabb tagja és soha még semmi panasz nem merült fel ellene, így megfélemlített magáról. Szanos, még mindig nem hatotta át a rendőri hatalom viselőit az a tudat, mit jelent az: valakit letartóztatni.

A vezetőügyész bizonyára azért határozta el magát ilyen erélyes fellépésre, mert arra gondolt, hány olyan ártatlan embert is inzultálhatnak a rendőrközegek, akiknek nincs módjukban dr. Sovrea Valér azonnali védelmét kérni... Hányan kénytelenek segítség nélkül tehetetlenül elviselni némely meggondolatlan és hatalmi túltengésben szenvedő ember önkényeskedését!

Dorian Terrasse
A MEZTELEN ASSZONY
Ma vasárnap

30 nap alatt On napi egy órai munkával 50,000 Leit kereshet.

A Benedek Elek szerkesztésében megjelenő „Cimbora”

képes heti gyermeklap kiadóhivatala versenyt hirdet előfizetők gyűjtésére. A versenyben

mindössze százan vehetnek

részt és a díjat az nyeri el,

aki a verseny tartama alatt (30

nap) a legtöbb előfizetőt gyűjti.

A verseny díja 50,000 Lei,

amely a verseny lezárásának

napján egy összegben és kész-

pénzben esedékes. o o o o o

A verseny részletes feltételeit

és gyűjtőívet készségesen küld a

„Cimbora” kiadóhivatala,
Satu-Mare — (Szatmár)

Gyalog a föld körül.

Két turistaruhás férfi és egy nemesi öltözetű hölgy vonták magukra tegnap délelőtt a járókelők figyelmét. Sapkájukon a következő felírás volt: „Zu Fuss um die Erde”. Egész felszerelésük egy kis toltató podgyászokocsin volt elhelyezve. Kérdésünkre a következő felvilágosítással szolgáltak.

1924. február 21-én indultak el a németországi Ricsa-Elbéből Hermann Groth elektromérnök s felesége és Otto Meyer rendőrtiszt. Ugyanis a „Wander Club” 3000 font sterling jutalmat tűzött ki annak, aki a földet 80,000 kilométernyi hosszúságban körülutazza. Ebből az útból 76,000 kilométert szárazföldön, 4000-et pedig tengeren kell megtenniük. Berlinből indultak el és már elhagyták Bécsét és Budapestet, legközelebbi nagyobb stációhelyeik Brassó és Bukarest. Majd áthajózna Konstantinápolyba és onnan szárazföldön folytatják útjukat. Közben érintik Bagdad, Bombay, Sanghai és Peking városokat. Átkelve az ázsiai pusztákon hajóra szállnak. Észak-Amerikába érkezve New York és New Orleans városokon át mindinkább délre, Mezicofelbe vonulnak és átkelve a Panama-csatornán, bejárák Afrika partvidékeit, amíg Gibraltárba érve újból Európa földjét tapodhatják. További útjuk Olaszországban vezet keresztül, míg elérik kiindulási helyüket, ahol átvehetik a jól megérdemelt, de nem is megvetendő jutalmat. Utközben a helyi hatóságokkal lepecsételtetik ellenőrzési ívüket, annak bizonyításul, hogy valóban ott jártak. Az útköze semmi pénzbeli fedezetet nem kapnak, hanem kiadásait az általuk készített gyönyörű tájképek eladásával fedezik. Ezután is kéri a szíves támogatást.

Groth rendkívül intelligens ember, beszél németül, franciául, angolul és törökül.

Utjuk sikerének legnagyobb akadályaként a kitűzött határidő, ugyanis a pályázat értelmében útjukat 4 év és 4 hónap alatt kell befejezniük, vagyis 1928. június 21-én kell jelentkezniük a díj-kitűző bizottság előtt.

Atlantic és Apollóban hétfőtől kezdve St. Sulpici koldusnő

Ők persze remélik, hogy ennek a kös-vetelésnek is eleget tehetnek. Eddig öt és fél hónapot gyalogoltak. Kis kézikocsit tolnak magukkal az egész úton, ebben van legszükségesebb holmijuk.

A német világgyaloglók láttamoztat-ták könyvüket a nagyváradi rendőrségen és délután továbbmentek Kolozsvár felé.

Köszönet az adópénztárnok urnak

*

Amint mondtam, úgy is tettem. Újból beköszöntöttem a tekintetes adópénztár-nok úrhoz, hogy hétézer lei összekuporga-tott egy- és két leies bankomért egy kis zsák ércpénzt kaptam. Tudtam én, hogy a pénzügyigazgató úr szólni fog neki, hogy Nagy János adófizető polgárnak (mert így hívják kérem alázattal) váltsa be azonnal az apróbankjait, mert az nem járja, hogy csak én tudjam, hogy augusztus elseje után már nem pénz az aprópénz és addig be kell váltani, ellenben az adóhivatalbeli urnak, akiknek nyakába a becserelest varr-ták, nem hallottak róla semmit. Úgy lát-szák — mondom, hogy a pénzügyigazgató úr csakugyan beszélt az érdekemben a pénztáros úrral, mert ahogy odaállottam a kis ablak elé, azonnal átvették a csomagom-at és ideadták a zsák aprópénzt.

Nagy örömmel vittem haza a kincse-met, no hála Istennek, mondom az asz-szonynak, nincs már gondunk, hogy mit csinálunk a sek rongyos aprópénzzel. Ki se bontottam a zsákot, csak gyönyörködtem benne egész nap, éjszakára meg a fejem alá tettem, hogy el ne lopja valami bestia gazember. Másnap azonban bizony nagy meglepetésben volt részem. A tekintetes adópénztárnok úr elküldött hozzám egy illetőt és az letett az asztalomra 130 da-rab öreg ócska rongyos bankót, hogy ez visszatér. Hogy értem, azt kérdeztem. Hát úgy, hogy ez nagyon cafatos, még hi-bás, ezt nem fogadják el, ezért nekem érc-pénz nem jár, fizessenek ezért vissza a kincs-tárnak jó pénzt, mert az én csomagomban találták. Nem szoktam sohasem ellenkezni a hatósággal, hát kifizettem a 130 darab aprópénz árát jó nagypénzben. Sőt: töb-ben azután rajta, hogy miért veszi-tek én el keservesen gyűjtött vagyonkám-ból ilyen nagy összeget: 130 leit, mikor én nem rongyoltam, nem téptem el soha egy fia apróbankót, sőt mindig úgy ívtam őket, mint a szemem fényét, fiókban tar-tottam, ha pedig vásárolni mentem, pa-pírba csomagoltam. Nem vagyok én oka, hogy vezek a papírleiek elvándorlata, szér-málloztak, elkopáltak, nem igazság, hogy ilyen keservesen adozzák a más hibájáért.

De nem morfondírozok, mert baj lesz belőle. Inkább eszembe jut, hogy kös-zőnettel tartozom az adópénztárnok urnak, amiért hazaküldte utánam a 130 leit és nem nekem kellett emiatt is ott ácsorogni napokig a kis kuckó előtt, amíg elfoga-dják tőlem helyette a jó pénzt. Aztán azért is nagy köszönetet mondok, hogy külön meg nem hírságoltak, amiért a bankóim között rongyosak is voltak. Mert, hogy visszaadták a rossz bankót, amibe ártatlan vagyok és nincs ellene apelláta, éppen úgy büntetést is kimérhettek volna reám és nem tehettem volna ellene semmit. Min-den rossznak van egy jó oldala is, aki így nézi a dolgokat, megbékél sorsával.

Nagy János,
adófizető polgár.

Jön:

Az élő céltábla
Aud Egede Nissen

Bünpártolás miatt letartóztattak egy nagyváradi detektívet.

Pár nappal ezelőtt az államrendőrség letartóztatta a Róna szállító-cég két kocsi-sát, akik — főnökiük feljelentése szerint — hosszabb idő óta dézsmálják a gondaikra bizott árut. Legutóbb egy női ruhaanyag szállítmányból vettek ki a kocsisok 10—12 ezer lei értékű anyagot. A kocsisokat őri-zetbe vették, akik beismerő vallomást te-ttek. Bevallották, hogy a lopott ruhaneműt Varga Lajos kereszmárosnak adták el.

A rendőrségen Máthé György de-ktív foglalkozott az őrizetbe vett kocsi-sokkal, ő állította össze a jegyzőkönyvet is. A rendőrségen felvett jegyzőkönyvben viszont úgy volt feltüntetve az eset, hogy Varga Lajosnak nem adták el az árut, hanem ott hagyták estig megőrzés céljá-ból.

A vizsgálóbírósnál azután kitudó-dott az igazság. Varga Lajos 500 leit adott Máthé detektívnek, hogy az orgazdaság vádjá alól szabaduljon. Máthé erre rá-birta a letartóztatott kocsisokat, vallják azt, hogy csak megőrzés céljából adták át Varga Lajosnak a lopott ruhaneműt. A vizsgálóbírósnál a terheltek vallomása alapján előállították Máthé György detek-tívet és

kihallgatás után elrendelték a le-tartóztatását bünpártolás miatt.

Ugyancsak letartóztatták Varga Lajos kereszmárost is orgazdaság miatt.

ÚJ DONEXGOK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Strada Printul Carol (volt Szilágyi Dezső-utca) 6.
Kiadótulajdonos: Sonnenfeld Adolf Részvénytársaság
Telefon 38.

Előfizetési díj helyben egész évre 600 lei, félre 300 lei, negyedévre 150 lei, egy hóra 50 lei; vidéken egész évre 720 lei, félre 360 lei, negyedévre 180 lei, egy hóra 60 lei.

Előfizetéseket és hirdetéseket elfogad a kiadóhivatal és a Hetedus Hírlapiroda. (Telefon 13—01.)

Vasárnap, július 20-án, délután 6 órakor
Kolozsvár bajnoksapata, az

UNIVERSITATEA

mérkőzik Nagyvá-rad bajnoksapatával, a NAC-al
Románia nemzeti bajnokságáért!

* A prefektus új fogadó órái. Dr. Po-povilei Miklós prefektus fogadó óráit a következőkép határozta meg. Minden hétfőn 10—12 óráig a megyeházán fogad, de csak vidékieket, kedden pedig 10—12 óráig a városházán a városi jelentkező-ket. Más időben a prefektus további in-tézkedésig nem áll a hozzá fordulóknak rendelkezésére.

* Halálozások. Özv. Petheő Zsigmond-né szül. Hegyessy Zsuzsanna 81 éves ko-rában elhunyt. Temetése ma, vasárnap délután 5 órakor megy végbe Péter-utcai gyászházról.

Nagy Sándor fiatal életének 18 évében szülei mély bánatára elhunyt. Temetése vasárnap délután megy végbe Teleki-utcai gyászházról.

* Nagy postasikkasztás. Bukarestből jelenti a Rador: A bucaresti rendőrség le-tartóztatta Horezeanu postafőtisztet, aki az északi pályaudvaron teljesített szolgálá-tot. A postafőtiszt a külföldről érkezett pénzesleveleket dézsmálta meg. Több mil-lió lei értékű idegen valutával károsította meg az érdekelteket. A tettes teljes beis-merésben van.

* Az angol kormányt ismét leszava-zták. Londonból jelenti a Rador: A bu-caresti rendőrség letartóztatta Horezeanu postafőtisztet, aki az északi pályaudvaron teljesített szolgálá-tot. A postafőtiszt a külföldről érkezett pénzesleveleket dézsmálta meg. Több mil-lió lei értékű idegen valutával károsította meg az érdekelteket. A tettes teljes beis-merésben van.

* Az újságírók sztrájkja. A kolozsvári újságírók sztrájkjához kiegészítésképen közöljük a következőket: A kolozsvári újságírók és kiadók elé terjesztett új szer-ződésüket visszavonták és érvényben ma-radt öt pont kivételével a régi szerződés. Az újságírók a kiadók kívánságára apasz-tották a szerkesztőségekben előírt létszám-minimumot és beleegyeztek abba, hogy a létszámon felül a kiadók nem szervezett újságírókat is alkalmazhatnak. Elfogadták az újságírók a kiadók proposícióját, hogy a jövőben csak olyan újságírók vehetnek részt kollektív szerződéses tárgyalások-ban, akik magukat is kollektív szerződés-köt valamely lapvállalathoz. Fizetés te-kintetében a követelt 20 százalékos emelés helyett 10 százalékban egyeztek meg. Az újságírók és kiadók között a barátságos viszony helyreállott. A kiadók a vitás kér-désekre nézve elfogadták a választott bi-róságot és odakerül mindjárt Ötvös Bé-la ügye is, akit a Keleti Újság munká-társai nem akarnak a lap nagyváradi tu-dósítójának elfogadni, ellenben a kiadó ragaszkodik hozzá. A döntés a választott bíróság feladata.

Dorian Terrasse A MEZTELEN ASSZONY Ma vasárnap

* Az új kenyérrendelet. Bukarestből jelenti a Rador: Az új kenyérrendelet végleges kibocsátása előtt a kormány ére-tekezletre hívja össze az összes városok primárjait, hogy megfelelő áttekintéssel készülhessen el az új rendelet.

* Magyar győzelem az olimpiászon. Az olimpiász egyetlen magyar bajnoksá-gát az agyagallamblovő versenyben dr Halasy Gyula hozta el. Száz lövésből 98 talált. Ezt is felülmúlja Ben Ahmed, aki-nek száz lövésből 101 talált. Ez a lövő fe-nomen „Az élő céltábla” című pompás cir-kusz filmben játszik, amelyet e héten mu-tat be a Dorian Terrasse és a Dorian-filmszínház.

* Herzl Tivadar halálának évfordulója. Herzl Tivadar halálának husz éves évforduló-ját hétfőn este fél 8 órakor tartja meg a hely-beli összsidóság a Kereskedelmi Csarnok disz-termében. A cionizmus fejlődéseit alapos fel-készítéssel fogják ismertetni Herzltől napja-inkig. Belépő-díj nincs. Érdeklődőket szívesen lát a Ceiri Mizráchi rendezősége.

* A kereskedelmi alkalmazottak és tisztviselők figyelmébe! A nagyváradi ös-szmunkásság Szakszervezeti Tanácsa elhatározta a Kereskedelmi alkalmazottak és Magántisztviselők szervezetének radi-kális újjászervezését. E célból folyó hó 27-ére, vasárnap délelőtti 10 órára nagy szervező gyűlést rendez az „Atlantic” mozgóban, amelyre ezuton is meghívja Nagyvárad összes kereskedelmi alkalm-a-zottait, kereskedelmi, ipari és közlekedési tisztviselőit, továbbá minden szabad fog-lalkozást űző intellektuelt.

Jön:

Az élő céltábla
Dorian-film!

* Nagy tánomulatság Étesden a hadi-
árvák javára. A nagyvárad hadiárvaház nő-
vendégeit a nyár folyamára, üdülés végett ki-
vitték az étesdi, üresen álló tudósanatóriumba.
Az étesdi intelligencia a hadiárvák javára ma
este nagyszerű műsorral összekötött tánc-
mulatságot rendez, amelyre szívesen látják
Nagyvárad ifjúságát. Gazdag bufférol, enni-
innivalóról a vendéglátó uriaszonyok gondos-
kodnak. A déli gyors-, személy- és express-
vonattal várják a vendégeket, akiknek az éjjeli
folyamán három vonatjuk is van a haza-
térésre. Nagyváradról számosan jelezték ki-
menetelüket az intelligencia tagjai közül és a
mulatság egyike lesz a legszebb vidéki mu-
latságoknak. Belépő jegy szeméyenként 25 lei,
csaladjegy 50 lei.

* Az Atlantic és Apolló mozgó-
kétfőtől kezdve egy arányaiban hatalmas
filmet vetít vászonra, a St. Sulpici koldus-
nőt. Igazi vérbeli francia téma, telve
romantikával, kalandokkal. A téma, ha-
talan arányaihoz mérten két részben, 13
felvonásban van feldolgozva, az igazgató-
ság azonban a két részt egyben peregteti
le. Főszerepeket Comédia Française leg-
híresebb művészei, élükön Andrée Bra-
bant, ez a bájos fiatal művész és Des-
jardins, a Rejtelmek háza egyik főszerep-
lője kreálják.

* Hétfő éjszakán nem lesz vízvezeték-
ki viz. A városi főmérnöki hivatal a kö-
vetkező értesítést adta ki: Értesítjük a
város közönségét, hogy folyó hó 21-én hét-
főtől kezdve virradó éjjel fél 12 órától 4
óráig a város új vízműtelepén a nyomó-
vezeték összekapcsolása folytán üzem-
szűnhet lesz, mely okból főleg Újvároson és
általában a magasabb helyeken nem lesz
viz. Felkérjük a közönséget, hogy ezen
idő alatt a fürdőszobák használatától tar-
tozkodjék, miután kellő víznyomás hiányá-
ban azoknak kioldvása könnyen bekövet-
kezhetik. K ö s z e g h y József, ügyvezető
igazgató.

Dorian Terrasse

A MEZTELEN ASSZONY

Ma vasárnap

* Grenadin, etamin, opál, nyersselyem
ruháváznak, sphreger leszállított arak-
ban Schésinger és Jung cégnél.

* A Püspök-fürdő új építkezése. Kö-
zöltük, hogy Pénzes Lajos kiváló hírnevű
vállalkozó milyen szép új építményekkel
gazdagította a Püspök-fürdőt. Minthogy
oikkünkben Pénzes Lajost építésznek ne-
vezttük, az ő kérésére helyreigazítjuk, hogy
ő építési vállalkozó.

* Sötétké és divatszínű kosztüm,
köpeny és ruhaszövetek Rimanóczy-utcán
Kertész Reclam-üzletében. Olcsóbbak,
mint bárhol.

* Film felvétel, mint házasság közveti-
tő, Glória Swanson, a legszerencsétlenebb
asszony. Egy amerikai filmszínész nő éle-
tének regénye. A film-műhely titkaiból.
Jön Tutankhamen, az egyiptomi királysír
története filmen, Conrad Veidt önmagáról
nyilatkozik a „Film Riport” olvasóinak.
Egy svéd film, amelyet magyar ember irt.
oros rendezett és internacionális gárda
játszott. Pola Negri férjhez megy. Kivoná-
tok a Rádió ABC-ből és a legújabb Rádió
híreket tartalmazza a „Film Riport” leg-
újabb száma, mely gyönyörűen illusztrálva
ma jelent meg. Ára 5 lei, kapható az ösz-
szes újságárusoknál.

Jön:

Az élő céltábla

Alphons Fryland

LEGUJABB

Németország függetlenségét veszélyezteti a londoni konferencia

London, július 19. A konferencia
valószínűleg rövid szünetet fog tartani,
majd ha valamennyi bizottság befejezte
munkáját, teljes ülés lesz. A tegnapi tár-
gyalásoknál az általános hangulat jó volt
s a menettel meg vannak elégedve.

A Vossische Zeitung szerint az angol
kormány tudatta a Népszövetséggel, hogy
összehívja a világ kormányainak kon-
ferenciáját az általános leszerelés érdeké-
ben. A világ kormányai ülésén részt vesz-
nek azok is, akik nem tartoznak a Néps-
zövetségbe. Amíg London optimista, Ber-
lin másképp ítéli meg a helyzetet.

A német birodalmi gyűlés német
nemzeti frakciója a londoni tárgyalásokkal
foglalkozva aggodalommal tekint az ered-
mény elé, mert Németországot nem hív-
ták meg a tárgyalásokra. Németországnak
óriási terheket és függetlenségét érintő
korlátozásokat kell vállalnia a Ruhr-vidék
kiürítésének biztosítása nélkül. A frakció
nem hajlandó az egyezményhez hozzájá-
rulni.

Magyarország lett a kardvívás világbajnoka.

Tegnap fejezték be a kardvívás első
séceért folyó küzdelmeiket, amelyekből
ragyogó győzelmi sorozat után Pósta Sán-
dor került ki győztesen. Ezzel a magya-
roknak sikerült a kard szupremáciáját
megőrizni, mert az elmúlt két olimpián
is magyar ember: dr Fuchs Jenő nyerte el
a világbajnokságot.

A küzdelem részleteiről a következő-
ket jelentik:

A döntőbe nyolcan kerültek be, mi-
után az elcsúszkoltak távolították magukat a

zsűri határozata folytán. A versenyzők
közül hármas holtverseny után elsőnek dr
Pósta Sándor magyar öt győzelem. 2. Duc-
ret francia öt győzelem, 3. Garai magyar
öt győzelem, 4. Schenker magyar 4 győze-
lem, 5. Dejung belga 4 győzelem. A holt-
verseny döntőt vívtak, melynek során
Pósta Garayt 4:1-re, Ducret Garayt 4:3-ra
és a legutolsó asszóban Pósta Ducret 4:0-ra
verte és ezzel biztosította Magyarország
világbajnokságát.

* Sirkövetés. Néhai Klein Sámuel
síremlékének felavatása folyó hó 23-án
délután 11 órakor lesz a velencei temető-
ben. (Minden külön értesítés helyett.)

* Autójárat Biharpüspökibe. A me-
netjegyiroda autója az utasokat lakások-
ról szállítja Biharpüspökibe. Menetdíj
100 lei.

* Böszörményi szalonban filc-kalapok
minden árban, Szent János-utca 32. szám.

* Az Eucharisztikus Férfi-Liga közös
szentáldozása. A nagyvárad Eucharisz-
tikus Férfi-Liga ma végzi közös szent-
áldozását a váradvelencei plébánia tem-
plomában. Az ünnepi szentmisét és szent-
beszédet Bjelick Imre püspök, apostoli
kormányzó mondja.

* Eljegyzés. Kalmár Béla, a Kalmán
Nándor és hisz grafikai nagykereskedő cég
birtágja Marosvásárhely eljegyezte Cseh
Lipót székelyudvarhelyi tanagykereskedő
leányát: Cseh Irénkét.

* Bonyodalmak egy lakás körül. Nap
mint nap fordulnak elő esetek, mikor egy-
egy család kilakoltatás folytán hajléktal-
lanná válik, de az, hogy egy háztulajdonost
saját házában levő lakásából kilakoltassa-
nak, nem igen fordult még elő. Vadász
Ferenc biztosítási tisztviselő valófértben
van feleségétől s így mivel felesége a régi
lakásban bentmaradt, utána nézett, hogy
két fia és maga részére otthont szerezzen.
Nagy áldozatok árán meg is vásárolta a
Szigligeti-utca 6. számú házat és az abba
levő 2 szoba és mellékhelyiségekből álló
lakást, melyet a reviráló bizottság enge-
délyével el is foglalt. Alig lakott pár napig
nyugodtan a lakásban, amikor legnagyobb
meglepetésére arról értesült, hogy a neki
kiutalt lakást egy detektívnek is kiutalták,
ki el is jött és mindjárt be is hurcolko-
dott az egyik szobába s a Vadász holmiját
kidobálta a lakásból. Vadásznak egy 22
éves tüdőbeteg fia van, kinek feltétlenül
külön szobára van szüksége, de most
kénytelen apjával és 19 éves testvérével
egy szobába lakni s most már még ebbe
az egy szobába sem lehetnek nyugodtan,
mert a legutóbb megtartott ülésen a rek-
viráló bizottság olyan határozatot hozott,
hogy Vadász Ferenc a saját házából köl-
tözzék ki és lakását egészen a detektív-
nek utalták ki. A háztulajdonos reméli,
hogy a prefektus ezt a határozatot korri-
gálni fogja.

* Üzlet átszervezés miatt raktáron
levő villamos csillárok, asztali lámpák,
Tungrasram-égők, villamos szerelési anya-
gok minden elfogadható áron árusítottak.
Telefon 556. Stern. Str. Vlahuta
(Szent János-utca) 20.

* A vasmunkások ma délután 10 óra-
kor taggyűlést tartanak az „Atlantic”
nyári mozgó helyiségében. Tekintettel a
fontos napirendi pontokra, tömeges meg-
jelenést kér a Vezetőség.

* Értesítjük a m. tisztelt hölgyközö-
nséget, hogy Teleki-utca 32. szám alatti
„Modell kalapszalont” nyitottunk. Átala-
kitásokat külföldi modellek után izléses
kivitelben jutányos árban készítünk. Nagy-
becsű pártfogásokat kérjük V. S z a t m á-
ri Eszter és H. Tapfer Olga.

* Férfi és női fehérneműk leszállított
árban Schlésinger és Jung cégnél, Avram
Iancu (Kossuth) utcán szereshető be.

* Modell filckalapok nagy választék-
ban Modell kalapszalomban, Teleki-utca 32.

Tőzsde.

Zürich, július 19. Nyitás: Newyork
548 fél, London 2402, Páris 2807 fél, Bu-
karest 245, Budapest 0.0069, Bécs 0.0077 fél,
Prága 1627 fél, Berlin 10 0-a 131.

Bukarest, július 19. Zárlat. Devizák:
Páris 1168, London 995, Newyork 226,
Róma 985, Zürich 4150, Bécs 32, Prága 665.

Valuták: Font 280, frank 1215, svájci
42, lira 10, dinár 960, dollár 228, osztrák
35, magyar —, szokol 690.

Zürich, július 19. Zárlat: Berlin 10
0-a 131, Amsterdam 208'37 fél, Newyork
547 egyn., London 2397, Páris 28, Milanó
2355, Prága 1627 fél, Budapest 69, Belgrad
651 egyn., Bukarest 242 fél, Bécs 0.0077 fél.

Budapest, július 19. A szombati
értékpapíriac magánforgalma: Magy. H.
588—590, Keresk. B. 1300—1315. Földhétel
325—339, Pestk. Hazai 3875—3900. Ingatlan
230—235, Borsod-Misk. 116—118. Első bu-
dapesti 135—138, Alt. Kőszénb. 3250—3300
Salgó 580—585, Kohó 460—465, Urikányi
1060—1070, Ganz-Dan. 3225—3350. Ganz-
Vill. 1575—1600, Fegyver 1600—1625. Na-
sici 266 háromn., Novál 80, Magy. Cukor
2800, Georgia 4885, Gummi 350. Pamut
260, Goldberger 155, Spódium 160. Mű-
trágya 145, Atheneum 160, Pallas 100.

A TEVE

REGÉNY

21

Írta: LAKATOS LÁSZLÓ

Még a Vénusz-barlang jelenete alatt a szemközti páholyban egy nő érkezett. Mi esoda vakmerőség! A sötét nézőtérén át is tisztán láttam: az a nő pontosan úgy van öltözve, mint Ilona. Aranyfehér ruha és hattyuprém. Gyöngyök is. A haját éppen úgy fésüli, mint a feleségem, kariát is úgy támasztja a páholy peremének, mint ő. Ha a feleségem látszóvén, pontosan abban a pillanatban ő is. És ha a feleségem Miklóst nézi, akkor az a nő is Miklóst. Mi ez? Talán utánozza őt. Ki az a nő — egy Michaelis Ilona-paródia. És tulajdonképpen mit gondol Elemér Miklós, talán azt, hogy engem fog estűffá tenni, vagy ami még rosszabb, a feleségemet. Mintha lehetne! Igazán nem a ruha teszi Michaelis Ilonát. Vagy azt hiszik, lehet a Botticelli Magdolnáját egyszerűen leutánozni. Valahol mégis csak lesz valami különbség, egy árnyalat, a család és áruhá ujjlenyomata. A legfőkétebb mesterember is megtevéred egy ponton, valahol alul marad, ha csak egy vonással is és ez a vonás akkor felborítja az egész képet. Az ál-Madonna nevetségessé lesz.

És ime... most is... igazam van! Michaelis Ilona, az igazi, aki mellett ülök a páholyban, sir. Az a másik nem. Az nem tud sirni. Az nevet. Amikor a feleségem sir, ő nevet. Hát mégis én győztem. Igazam van. Nem lehet a világot megteveszteni. Csak egy Michaelis Ilona van, az, aki itt ül az én páholyomban...

De nem! Már nem ül. Fölkel. Zsebkendőjével már előbb megszáritotta a szemét és most arra kér, hogy adjam rá a belépőjét és kísérjem haza. Egy perc múlva már kocsiban ülünk.

Ilona vacsora után sok feketét iszik és erősen cigarettázik. Ejjfel lesz. El akarok köszönni, hogy kimenjek az irodámba dolgozni. Ő nem enged. Kézen fog. A szobájába visz. És ekkor megint nagyon szeretett engem a feleségem.

XXIII.

Újra belém szállt a nyugtalanság. A vérem, mintha állandóan tűzön forralt volna. Ezt nem hagyhatom ennyiben. Hiszen ha csak engem bántottak volna, de hogy valaki hogy merészezi a feleségemet így leutánozni. Nem tűrhetem, hogy a városban Ilona egy eleven torzraja járjon.

Hát nem hagyom annyiban. Felkutatom azt a másik nőt és... Annyit mondatok urascskám, keserű csattanófia lesz ennek a tréfának és mégis csak az nevet a legjobban, aki utoljára nevet.

Megkeresem őt. Razziát tartok az egész városban. Az Operában láttam először a párocskát. Nahát én ezentúl minden este ott leszek a színházakban és a hangversenyeken!

És megkezdődött a vadászat. Esténként négy-öt színházba is beloptam magamat. Shakespeare, Wagner, Offenbach, dráma, opera, operette, bohózat minden csak úgy kavargott a fejemben, olyan voltam, mint egy kiszakított ujságcoldal, a napírhérok rovata, benne a japán császár esküvőjétől az óbudai pincetűzig minden.

Egy egész hétig hiába kereskedtem utánuk. Végre — február 2., nem lehet ezt a napot elfelejteni, — bementem a Nemzeti Színházba. A Cyranót játszották, ami különben tökéletesen mindegy, mert én oda se figyeltem a színpadra. Beültem egy páholyba. Azokon az estéken négy-öt színházban is volt egyszerre páholyom, hogy fejponások alatt is zavartalanul iohessek-mhessek, egyik házból a másikba, kocsim mindig a kijárat előtt, örök haisza, végtelen szemléit az esti városban. Körülnézek, — semmi. Nem baj. Van másik színház is Budapesten, én előttem elbuini nem lehet. És már tovább akartam menni, ép-

pen a széket tolom csöndben magam alól odébb, amikor a szomszéd páholyba megérkeznek. Na, végre!

— Már egy hete várom Önöket és most éppen a szomszéd páholyban. Na, de hogy Önök milyen figyelmeselek. Van szerencsém jó estét kívánni.

Ezt persze nem mondtam hangosan, csak úgy magamban gondoltam. De visszazültem a helyemre. Most figyelni fogok, csak felvonásközt várom meg és akkor...

— Jó helyre ültem, úgy hogy ők nem láthattak engem, én őket igen. Nézni, ez a fontos! Most legalább tudom végre, miért adott az Isten nekem szemet.

Megnézem őket. Lehetésges!? Hiszen nem csak a ruhája, de az arca is, minden... Nem! Ennyire még sem lehet hasonlítani. Vagy mégis tévedek? Nem lehet! A szája és ott a füle mögött — nem gyakran volt az enyém, de azért mégis és ösmerem és emlékszem... Magamat csak nem tudom becsapni... És most, lehúzza a keztyűjét és ujján a gyűrű, a zöldkővet gyűrű. Csak ma vettem neki és alig egy órával előbb húztam az ujjára. A másik ezt nem tudhatta, nem készülődhetett rá, ezt még sem utánozhatja... Tehát?... Tévedés?... Lehetetlen! Még ha én tévednék is, a gyűrű, az nem tévedhet, az nem csúszhatott az igazi Michaelis Ilona ujjáról az ál-Michaelis Ilonára. Az asszonyok igen, de a tárgyak sosem hazudnak.

De mit töprengek? Most ő Miklós füléhez hajol és azután halkán, de hogy én is meghallhattam:

— Édes, — mondta neki.

Nincs több gondolkozás. Ez az ő hangja, az ő szava. Ösmerem. Nekem is mondta: „édes”. De neki szebben mondta.

— Uram! Bocsanatot kell kérnem Öntől. Azt hittem, hogy ma is fércművet hozdoz magával és ime, hozza az igazit, a remekművet. De még micsoda remekművet!... Uram, most Ön volt a ravaszabb. Alaposan kifogott rajtam. Gratulálok.

Persze ezt is csak magamban gondoltam, mélyen magamban.

És azután:

— De mit törődöm Önnel? Csak egy ember van és ez én vagyok. Én, mindig csak én! És mi az Ön raxaszága az én szerencsémhez képest. Elindultam, hogy terkonragadjak valami kalandornőt és a szerence leülteti mellém a feleségemet. Pontosan a szomszéd páholyba. De milyen tréfás is tud lenni olykor a szerence. Az én tulajdon szerencsém.

Nevetnem kellett és hogy ne zavarjam az előadást, gombócot gyúrtam zsebkendőmből és azt begyömöszöltem a számba. De most elhagytam a szerence, az én hagyományos szerencsém. A legyűrt nevetésköb fuldoklás lett, azután krakogás, köhögés. Többen a nézőtérén piszszegni kezdtek, erre megijedtem, ami még rosszabb volt, mert hirtelen rámiótt valami ideges köhögési roham. Mintha éles üveggel csiklandozták volna belül a torkomat. Nagy, erős, reszelős köhögés, a ronggyá harapott zsebkendőt muszáj volt kiköpnöm, bele egy ür ölébe, aki alattam ült a szélső földszinti zsöllyén. Meg volt a botrány!

Az egész nézőtér egy süstorgás. Mindenki engem nézett, a szomszéd páholybeliek is.

Megláttak

Összenéztek, azután... De tovább nem tudtam őket figyelni, egy perc múlva már irtás volt mellettem a páholy.

Elmentek.

De hát miért? Hiszen azért jöttek, hogy megnézzék a Cyranót. És most én miattam? Hát olyan nagy ember vagyok én, hogy érdemes miattam otthagyni egy szindarabot, pláne olyat, ami versben van írva.

Én bizony maradok. Engem hiába vár a feleségem az előcsarnokban, engem ma nem lehet hazacsalni. Ő, nem kérem! Megjeleni ilyen bátran a Nemzeti Színház előadásán, ketten egy páholyban min-

denki előtt és azután szépen hazasétálni a férjjel! Ilyen olcsón még sem adjuk. Tessék viselni a következményeket, — ahogyan a politikusok szokták mondani. Én bizony nem hagyom itt az én jó Cyranómat és — megtapsoltam az ort-monológot, úgy, ahogyan ember még nem tapsolt színházban.

A második felvonás után mégis mentem. Ő nem azért! De rájött valami kicsinyes, ostoba fejfájás, igen, migrén, az, ami az asszonyoknak szokott lenni. Ropantul szégyeltem ezt, férfitémre, migrén! Szégyeltem a sok ember előtt és ott hagytam a színházat. Hazai!

Amíg fölfelé mentem a lépcsőn, szinte már előre hallottam, mint fogja jelenteni a szobalány:

— A nagyságos asszony már lefeküdt, kérem. Nem jól érzi magát.

Rosszul hittem. A szobalány egy szót sem szólt. De az asztalomon beborított levél, benne ennyi:

„Ha úgy tetszik, elválhatunk.

I.”

Elmosolyodtam.

És ha nem úgy tetszik. Ha nekem nem úgy tetszik!

XXIV.

Többé nem leskelődtem rájuk. Nem mintha nem érdekelték volna. De szerettem mindig okosan élni, amennyire csak lehet, takarékoskodni magammal. Főlőleges munka: ostobaság, pazarlás. Ott, a színházban úgyis megtudtam mindent. Ennél többet már nem lehetett. A folytatás pedig jött magától, könnyen és munka nélkül. Elég volt, ha déli vagy esti asztalnál, — mert újra együtt étkeztünk, — rá néztem Ilona arcára. A szerelmes asszony áruhája önnagának. Egy szó, egy magafeledkezett mosoly, egy az ajakba süppedő trilla, egy vállrándítás, de az is, ahogyan a levest kanalazta, vagy: bágyadt, fénytelen tekintet, a száj szomorú görbéje, le roskadó kézmozdulat megmondott mindent. Többször volt szomorú, mint vidám és ennek nem örültem. Ha rosszkedvű volt, ideges — tudtam: most erősebb a szerelem, most kinlódnak, eszik, marcangolják, felvérzik egymást. A mosoly, könnyű jókedv ártalmatlan, olyan napokat jelez, amelyeket a szerelmesek gyorsan fognak felejteni.

Azt is megérezttem, hogy minden tiúkedésük mögött én vagyok. Ez nem nagyzási hóbort. Mert én — az most dr. Berényi Sándor ügyvéd, én — az a férfi, nem egy személy, hanem hivatal, intézmény. Sok vagyok nekik; szabadulni akarnának tőlem, az életükből kiirtani. Elemér Miklós nagy jellem, „Ő nem tud osztozkodni.” Szegény, ha tudná, mennyire nem osztozkodik, ha tudná, hogy a feleségem mostanában egyáltalában nem a feleségem. Ilona is biztosan ezt mondja neki órákon át, sir és könyörög és térdepel, de hiába! A fiu nem hisz, mentől inkább szeret, annál kevésbé hisz. Szegény, nem is tehet róla. Talán én sem hinék az ő helyében. Talán ha én megírnám neki az igazat. Egy ilyen levél a részemről nem tolokodás. Sőt. Kötelesség volna megnyugtanni az ember társamat. „Uram, a hölgy éppen csak azal tüntet ki, hogy a nevemet viseli... En tudom, hogy mi a kötelességem... Feleségemet már hónapok óta az ön menyasszonyának tekintem és még a kezét sem szorítom meg.”

Menyasszony? Hátha Ilona mégis válni akar. Hátha nem csak fenyegetés volt az a levél akkor az asztalon? Hátha ő komolyan akar? Lehet. De én nem akarok! És én is a világon vagyok! Betolakodtam az ő életébe, de most már nem hagyom a helyemet. Az ember elválk akárkítól, de egv Michaelis Ilonától. Tehetek én róla, hogy a sors hozzám adta feleségül a világ legkülönb asszonyát?

Nem válnék.

XXV.

Mostanában mind gyakrabban jártam apósom üzletébe. Mert hát azt még sem

lehet, hogy az ember csak úgy egyszerűen bedobja valahová a pénzét kamatra és azután meg se muklik. Még sem úszorázhatom ki teljesen Michaelist. Azért, hogy ő valamikor minden pénzemre vissza fogja adni duplán, sőt három- és négyszeresen, dolgoznom is kell. Segíteni akarok neki. Ne csak a pénzem robotoljon, én is. Bejártam az irodába, számoltam és leveleket írtam, nagy üzleti könyveket lapoztam és az egyik íróasztal fölött lógott a munkakabátom.

Egyik nap bejött az irodába Erdős Gyula úr. A nagy furnérgyáros, a remek agyutalajdonos. Bemutattak neki, mintha nem ismerném, mintha nem láttam volna, hogyan eszik, mintha nem hallottam volna, hogyan nevet. Nem ösmertük egymást és én mégis mindent tudtam róla. A tátrában egy álló hétig ült Michaeliségi asztalánál és feleségül akarta venni Ilonát. Ez olyan sok, ez olyan nagy! Ennél többet Napoleonnól sem lehetne tudni.

Vártam egy mérges kézzszorítást, egy rossz tekintetet, valamit, ami kijárt volna nekem, a győztes vetélytársnak. De nem. Erdős úr fölényesen végignézett, lemosolygott, nem is csendesesen, mert ő nem tud csendesesen mosolyogni. A leghalkabb nevetése is fűrészel.

Miért mosolyog? Talán...? Tudja ő is? Hogy Ilona és Miklós... Istenem, erről nem tehetek. Az ember nem tudja lecsatolni a púpját. Bizonyára így van ez rendjén, hogy mindenki tudja rólam, hogy ki vagyok. Tessék in! Én nem tagadok, én nem hazudok, én nem játszom a diadal-mast. Én nem csalog és nem vezetek hamis könyvet magamról.

— A feleségem önagsága én én jó pajtások váltunk valamikor, — mondta Erdős úr.

Pajtás, — micsoda álszó. Erdős úr lehet barát vagy ellenség, vagy védnök, vagy vásárló, vagy eladó, de — pajtás... Pajtás az más valaki. Ilona pajtása... Megmondjam neki? Hiszen úgy is tudja. Tudja. Ezért fűrészel belém a mosolyával.

— Alkalomadtán tiszteletemet teszsem önöknek, ha megengedi... Egyszer meghívom magam vacsorára... No, ne féljen, nem mára, nem is holnapra... Én tudok várni is, majd eljön a nap, amikor a kis házaspár szívesen látja az asztalánál Erdős Gyulát.

— És egy nevetett, mint a cápa.

Szerettem volna megkérdezni: vajjon mit szolt volna hozzá, ha én hívtam volna meg magam az ő és a felesége, született Michaelis Ilona anztalához? Ha ő vette volna el Ilonát? De nem vette el. Nem is értem, miért nem? Hogyan lehetett nem megkérni Michaelis Ilona kezét akkor, azokban a napokban, amikor... amikor még hozzám is felségül jött. Vagy, mert az apja akkor a rendőrségen?... A rendőrség brutálisan tévedett. Ennyit csak tudhatott volna Erdős Gyula úr. Ő az ő nagy eszével nem tudta volna, amit még én is tudtam, azt, hogy Michaelis remek bankár, becsületen ember, aranytisztesség és hogy ő az Ilona apja. Ezt még azokban a napokban sem lehetett tőle elvenni, ezt, hogy ő az Ilona apja.

De Erdős úr akkor nem ért rá és azután sem ért rá hetekig és nem ért rá hónapokig. Ma ráért. Eljött a bankba és... De mit jelent az, hogy ő tud várni is? „Majd eljön a nap...” Sosem jön el! Ilona nem akar vele egy asztalnál ülni! Ez már világos volt a Tátrában is. Ilyen okos ember és nem akarja megérteni.

— Otthon megmondtam:

— Erdős Gyulával beszéltem ma... Hozzánk akar jönni... Vízit, vacsora... — Maga hívta? — Nem én, egy szóval sem.

— Köszönöm, — mondta Ilona és arca földértült.

No lám, Erdős úr! Hát ki jutott tovább! És hogy magával találkozottam, kap-

tam egy „köszönöm” szót is.

A feleségem azt mondta nekem, hogy: — Köszönöm.

XXVI.

Ezen a napon rengeteget robotoltam. Késő estig dolgoztam az én irodámban, azután az apósomában is. Mintha agyon akartam volna magam dolgozni, halálra számolni és könyvelni és levelezni egyenként megoltni az idegeimet, kivégezni az agyvelőmet. Nem ment. Amikor tízenkétórás turnusok után keltem föl az íróasztal mellől, gyalázatosan ép voltam. Erős és mozgékony, mint egy néger boxoló. Jártam egyet, este kimentem a Városliget felé. Nagy János-utca 42. És megálltam az ablaka alatt. Én, Michaelis Ilona férje, Michaelis Ilona ablaka alatt. De csak a név közös. Az a másik Ilona, az nem szeretett, az nem akart, ez pedig, aki itthon van a lakásomon szeret is, akar is. Hiszen ha másként volna, nem jött volna nozzám feleségül....

Fölbámultam az ablakra, mintha elveszett csodát kerestem volna. Hát lehetséges volt? Valamikor én itt jártam lesve, lopva, minden nap és minden este és egy hosszú téen át a lába nyomát kerestem a hóban.

Hazamentem. Lefeküdtem. Aludni nem tudtam, ágyam mellett felgyújtottam a zöldernyős lámpát. Körüljártattam szememet a szobában. Az én szobám ez? Miért?... Nem szeretem egy szögét sem, a kárpittól a csillárig minden a más izlése és a más elgondolása. Minek ez nekem? Tulságosan előkelő, a bútorai nagyon elmések, talán azért nem tudok benne aludni, idegen vagyok itt, nem is hiszem, hogy igazi szoba ez, inkább valami mesterséges, amit úgy építettek színpadon és én most nyakig benne fetrengem valami komédiában, egy igen-igen cudar komédiában.

Kinyújtottam a kezem egy könyvart, Olvasni kezdtem, faltam a sorokat és ahogyan egyet lapoztam, már nem is emlékeztem rá, hogy mi volt az előző oldalon. Olyan buta voltam ezekben a napokban, hogy megirigyelhetett volna érte egy öszvér.

Az ató kinyúlt. Alig volt időm, hogy a könyvet kiejtsem kezemből. Bejött ő.

Attetsző kis hálónge fölött alig valami, keskeny csipkekendő a vállán. hófehér lába mezítelen kis kék damasztapucsbán. Olyan szép volt. Serdült fiuk tudnak ilyen szép nőket álmodni. Leült az ágyam szé- lére, homlokomra rátette kezét.

— Édes, — mondta. — Miért ez?... Már hónapok óta és... Ez nem lehet így tovább... Haragszik?

— Nem haragszom magára, Ilona.

— És akkor nem is haragudtam. Sajnál- tam őt. Tudtam, valami rendkívüli történ- hetett köztük, valami halálos, hogy ezt meg tudta tenni, most bejön, hogy meg- csalja az első férjével, akit elér. A férjével. Meg akarja magát alázni, valamit akar, amit nem lehet kijavítani, ami helyrehoz- hatatlan, amiért majd örökké szégyelnie kell magát a fiu és saját maga előtt is. Becsületen ember ilyet nem fogadhat el.

Sokáig gondolkodtam így. Szememet mezítelen kis lábára szegeztem és még sem láttam, a lábát sem láttam, annyira elmerültem magamban.

— Ő szolt:

— Akkor az... a színházban... Tu- dom... ezzel meg adása vagyok magának... meg kell magyaráznom... De maga még csak nem is kérdez...

Nem engedtem, hogy folytassa:

— Maga el akart válni tőlem. — szoltam.

— Nem igaz, — mondta. — Nem igaz. Szeretlek! Téged... Most kezdődik ne- künk az élet...

— Az a másik?

— Tévedés... Nyomorúság... Ezen- túl csak téged... Mindig és...

(Folytatása a keddi számban.)

IRODALOM

Szentimrey Kovács Jenő: „Nyári délután Egeresen”

Magános dombtetőn, szürke firma- mentom alatt, elégett vetések kormos tarló- torzsáin, gyalász-erdők és gyalász-falvak per- zselte zeupfödelén fekete arccal meregve áll egy magános ember...

„Nyári délután Egeresen...”

Könyve címét így illusztrálta egy költő, akit illusztrálnak is mondhatnánk, ha a szó értékét el nem pöngették volna már rég, méltatlanokra, méltatlanok. Nem irok hát jelzőt Szentimrey neve elé, több, ko- rábban megjelent könyvén kívül eléggé evidenciában tartja azt ugyanis az első, gyö- keresedő illusztrált erdélyi szépirodalmi lap, a „Vasárnapi Ujság”, melynek szerkesztője és az ittélő magyar olvasó kö- zönség, mely eddig minden megnyilatko- zását értelemmel és megérdemelt elismeréssel fogadta.

Szentimrey költészetének horizontját a ma sivár reménytelensége felhőzi szürké- re, igaz. De a szürke ködből csak annál markánsabban revelálódnak ki az író gaz- dag, egyéni értékei. A mult elhamvadt szépségeinek üszke, haligató falukból, gyá- szos erdőkől sőhajjal sodort élet per- nyéje kezében hivatott kalamarisa hullt és a címet illusztráló fekete-arcu ember feke- ténlátó szemei a volt dolgokban jól látták meg, amit láttak...

Azonban hyrájának fumeratori pengése ellenére, Szentimrey új versei nemcsak visszapillantások, de egyszersmint a régi mentalitás romjain ujjaépitkező új erdélyi hitvallás igaz szolamai is. Egy sereg sor- fordító erdélyi név felé speciálisan erdélyi kötelességeket, — poéták, írók, kulturmu- kások világreccsögéstől siket, koromtól di- gult lelkiismeretbe új célokat csemet- áhítattal, avatott kézzel a fiatal költő, akit fajának lebirhatatlan ereje nem enged improduktív csüggedésbe lohadni. A Pál Arpádnak, Zagoni Istvánnak, majd Nyíró Józsefnek, Barta Lajosnak stb. ajánlott versek mindegyike megannyi, zsarától született, de csak annál keményebbé égett tégla a jövőendő Erdély reményfakában, mely a fekete tarkók, hallgató faluk és gyá- szos erdőkön túl biztonnyal valóra teljese- dik, ha sok Szentimrey-hítében sorsos hívó építgeti.

A poémák kiforrott technikájáról, for- mai szabadságukban is mindig igényes és művészi konstrukciójáról szükségtelen új- ból szót ejteni. Szentimrey már rég meg- találta önmagát s az olvasó szívéhez ve- zető utat, verseinek ismert sajátosságai ezek, a borongós intonálással, tépelődő búsongásokkal együtt.

Az új kötet legbrillánsabb értéke a „S z i m f o n i a s z a v a k b ó l” című köl- temény, mely a termékenység, anyaság titok- zatos utja elé terít hódoló, hímes palástot. A vers pompázatos ritmusai a Madonna- asszony fehér sziluhettje köré pergetnek színjátzó gyöngy-muzsikát, ez a vers Szentimrey költészetének és tiszta világ- látásának kétségtelenül legigazabb kifeje- zője.

A kötet amatőrök részére 350 számo- zott példányban, borgói papiroson jelent meg a szerző kiadásában, Kós Károly mű- vészi illusztrációival díszítve, Kolozsváron.

P. G. I.

* Opál batisz minden színben 127 lei Hajnal és Rózsa-cégnél.

* Divatos sima és mintás nyers sely- mek, marcsették, grenadinok, crem szöve- tek Rimanóczy-utcán, Kertész Reclám üz- letében olcsóbbak, mint bárhol.

* BORTNÉLKALAP 200 lei a „Ritában.”

Hol az iparpártolás?

Nem csak városunkban, de ország-szerre a kézműves ipar támogatása sajnos nem elsőrendű feladat. Sőt az utóbbi időben azt tapasztaljuk, hogy új romániankban kimondottan az iparos ellenes tendencia kapott lábra. Könnyen megállapítható ez, ha látjuk azokat a terhes vegzaturákat, melyekben a kézműiparosoknak részük van. Kezdődik ez az aránytalan adóztatásnál, a vámok által megnehezített anyag és szerszám beszerzésen keresztül, a műhelyberek megállapításáig. Sehol semmiben sem látunk segítő, támogató kezdet, de viszont az ipar és kereskedelem-től vár mindent mindenki, ezértől várja hazánk vagyonszítását, külföldi hírnevének emelését, stb. A már fent említett sérelmek mellett száz meg száz sérelmek taglalását sorolhatnánk itt fel és mutathatnánk rá oly hibákra, amelyek kiheverhetetlen károkat okoznak az iparnak. Amde azok között sok van olyan, mely csak országos rendelkezéssel, az egész területre kiterjedő új törvények alkotásával volna szabályozható.

Az alábbiakban elmondandó sérelmek azonban a helyi hatóság által is orvosolhatók, éppen ezért nyomtatékosan felhívjuk a város közigazgatási vezetőit és előjáróit, tegyék megfontolás tárgyává a panaszokat és nyújtsanak módot az egyéni szeszélyekből eredő ipar zaklatások megszüntetésére és elhárítására.

Köztudomású, városunk összes lapjai többször foglalkoztak már azon sérelemmel, ami a Weiszlovits-féle sűrűkőfaragó telep működése körül felmerült. Ezen telep működésében való akadályoztatása már városunk határain is kívül mentek, mindenütt megdöbbénéssel, vagy lemosolygással kísérik azt, mert nyilvánvalóan kiltászik, hogy a telep működésének megzavarása tisztán egyéni akció következménye. Bármilyen bizottságot küldenek is ki a zaj fokozatának megmérésére, a leglaikusabbtól a legérzékenyebb és leg-hozzáértőbb szakvélemény sem tudja az ellenkezőt bizonyítani nevezetesen, hogy idomköveknek kicsiszolása, vagy az érdekebb felület leverése nagyobb és zavaróbb lármát csapna, mint például, egy villamos, egy bérkocsi, vagy egy autónak a ház előtt való elszaladása és kipuffol-gése. Mégis nincs senkinek esze ágában se, hogy ezek megállításáról gondoskod-jék, de a magánvélemény és az indokolat-lan érzékenységi jogot vél nyújtani ahöz, hogy egy virágzó, több munkás család-ot foglalkoztató, az állam fenntartását tekinté-lyes adóval biztosított és fejlődés útján előbbremelő ipar illetve annak üzését megzavarják, és meggátolják.

Ujabbban egy kezdő iparosok által létesített lakatos telep működését akarják ugyancsak a fenti érzékenykedési okból zavarni és megszüntetni, jöllehet az ipar-telep már hosszú évek óta működik, s ujjabbán két fiatal törekvő ember léleerdeke fűződik hozzá s a szakma oly ágát ho-nosítják és fejlesztik, mely eddig hiányt képezett, de amely eddig sehol, senkinek zavart, kárt, vagy hátrányt nem okozott. Az ugynevezett hegesztő telep, melyben mint tudjuk karbid alkalmazása folytán fejlődött gázt alkalmaznak, van kifogásolva az okozott nem gáz, de szag miatt. A karbid általfejlesztett gáz, ma már mind sűrűbben és többféle célra használatnak, s ha van is a szag miatt némi kifogás ellene, mindenütt készséggel tűrik azt a hasznáért és céljáért. Akár hány kis vá-ro-s és falu középületei, bankjai, kávéház és üzletei ezzel vannak világítva és még senki e miatt súlyosabb kellemetlenség közzé nem esett, ha csak a szagot tekint-jük. Robbanástól lehetne félni azonban, nem egy precízül felszerelt műhelyben, ahol szakemberek kezelése mellett mű-ködtetik azt. Tessék megnézni más na-gyobb, sőt mondhatnánk világvárosok-

ban, a karbid és acétillen gáz mind sűrű-ben és mind több helyen van alkalma-zásban s bátran állíthatjuk, hogy alig van ház, melynek szuterinjében műhelyek vannak, hol ezen szerek ne használhat-nának s mégis kifogásolva az nincs oly mértékben, hogy annak alkalmazásától az illető iparosok eltiltattak volna.

Ezen utóbbi esetben is mint az előb-beniben a sok sok emberek közül egy, aki érzékenyebbnek véli magát, panasz-szal él az előjárósághoz, aki az ügyet kötelesség szerint tárgyalja is. Panasszal élni és tárgyalni szabad, amde a tárgya-lásból a helyes, a hasznos és igazságos következtetést levonni ilyen esetekben nem csak egyéni, de országos érdekből kifolyólag is szükséges. Az előjáróság, illetve az illetékes hatóságnak szükséges tehát az egyéni érzékenykedésen felül emelkedni. A közcélú látni és szolgálni s az ipar előhaladását és fejlődését elő-szolgálni, a kezdőket az előhaladásban gyámolítani. Hiszen ha az egyéni és ér-zékeny szempontokat nézzük és figye-lembe vesszük, akkor, mint már fentebb rá mutattunk, állítsák meg az utcái for-galmat és közlekedést, ne szóljanak mu-zsikák és zenék, ne legyenek az utcára néző ablak táblák, (mert a visszaverődő napfény sérti a szemben lakók szemét), ne járjanak vonatok stb., mert mind, mind az egyének részéről jöhető kifogások alá eshetnek. Ugyanakkor azonban az évez-redek óta fejlődött kort állítja meg, az ipart tessék tönkre, s így az általános közjót, kényelmet és közgazdaságot nyo-morítják meg.

Ismételnem kérjük az előjáróságot, melynek tudomásunk szerint ezen ügy hatáskörébe tartozik, ne az egyéni szem-pontokat, de az általános közérdeket tek-intse s a fejlődő képes ipart inkább tá-mogassa határozataival és rendeleteivel, mintsem korlátozza. Ismerve az előjáró-ság élén működő vezetőknek elfoglaltan és a közérdekű szempontokat mindenkor figyelembe vevő érzékét, bizunk benne, hogy elejét veszik az egyénekben mind-jobbán megnyilvánuló érzékenykedésnek, és túlzott személyi önzésnek.

A husiparosok előterjesztése

A husiparosok ismét a tanácshoz for-dultak, a közönség érdekeinek védelmé-ben. Mert a közönség érdekeit tekintik akkor, amikor maguk is azon igyekez-nek, hogy az élő állat árákat a lehető-séghez képest lenyomják s ennek ará-nyában, a husárakat leszállítsák. Amde erre, a jelenlegi viszonyok mellett lehető-ség nincs s éppen ezért kéri a város tanácsát, hogy a lehetőséget biztosítsa számukra. Az történik ugyanis az utóbbi időben, hogy míg iparosaink idegen terü-letről, így Árad várossából, vagy Árad vármegyéből élő jószágot nem hozhat, és nem vásárolhat prefectusi engedély nélkül, addig városunk állatpiacát minden-felől jövő kereskedők és iparosok előzö-nlik, s az áru értékét felverik, azt megvá-sárolva távoli vármegyékbe elviszik. A legutóbbi heti vásár alkalmából is, csak maguk az aradiak több mint 86 drb marhát elvittek, melynek következtében mi sem természetesebb, hogy nagy kereslet lé-vén, az élőállat árak emelkedési mutattak, s ugyanakkor a város közönsége foszta-tott meg megfelelő számu és minőségű állatok húsától.

Éppen ezért a husiparosok sindiká-tusa azon előterjesztéssel élt a város tanácsához, hogy vagy eszközölje ki szá-mukra, hogy más vármegyében ők is zavartalanul vásárolhassanak, vagy pe-dig az idegen kereskedőknek vásárlását itt is nehezítsék meg, tegyék prefectusi engedélytől függővé. Tekintettel az előter-jesztes közérdekű mivoltára, annak lege-lőnyösebb elintézése biztosan várható és remélhető.

A vásároló iparosok váma

Szóvá tettük már hasábjainkon azon igazságtalan elbánást, melyben városunk iparosai részesülnek, midőn saját maguk termelt árujuk eladása céljából a vidéki vásárokat felkeresvén, a városból kime-nel és bejövét súlyos vámmal terhelik. Ezen igazságtalanság megszüntetése ér-dekében az Ipartestület elnöksége a vá-ro-s adóügyi tanácsosánál már tett lépé-seket, ki a maga személyében ezen rend-szer helytelenségéről maga is meggyőző-dött s éppen ezért a baj korrigálását helyezte kiltátsba. Most mégis, bár szor-ványosan arról hallunk, hogy a vámnál az ipari termékek után csak szedik a nagy tételű díjat s éppen ezért, hogy is-mételten megfelelő orvoslással élhessen az Ipartestület, felkéri mindazon iparos-akat az Ipartestület hivatala, kik ujjabb-an is voltak ily vámfizetéssel sújtva, hogy esetüket az Ipartestület hivatalánál je-lentsék be, itt ugyanis az adatokat össze-gyűjtve, azok terhes és káros voltára adatszűrűleg fognak rámutatni, mely eset-ben ha az még meg nem történt volna, az orvoslás remélhetőleg nem fog késni.

Fémjelző állomást kaptak a város aranyművesei

A szervezkedésnek, az összetartásnak és a helyes ügyvezetésnek eklatáns ered-ményét igazolja, az óras, aranyműves és ékszerész szakosztály működése, mely hosszas és többszöri utánjárás után elérte, hogy az általuk termelt cikkek fémjelzé-sét városunkban eszközölhetik. Fontos ér-deke volt ezt a szakmának a maga ré-szére biztosítani, mert ezen szakma vá-ro-sunkban a fejlődés olyan fokára emel-kedett, hogy ma már a fémjelző hivatalt önállóan maga is tudja foglalkoztatni. Es igen sok megtakarítást is jelent ez a szakmának, miáltal a megtakarított ösz-szeget a kivitel tökéletesbbitésére fordít-hatja, avagy az árak csökkentését szolgál-hatja. A közönség is örömmel értesül tehát erről, mert így városunkban első kézből és méltányosabb árban fogja kap-hatni a szükséges arany és ékszerszemüe-ket.

Felhívás az iparosokhoz

Ipartestületünk fenntartása a fokozott igényekkel szemben csakis úgy lehetséges, ha tagjaink összesége még megerősítet-sük árán is a köteles járulékaikat a tes-tület pénztárába belizetik. Utóbbi időben tagjaink jórésze a tagdíj fizetési kötelezet-tésüknek még nem tették eleget, éppen ezért felhívjuk hátralekös tagjainkat, hogy az évi tagdíjat különösképen pedig az el-múlt félévi díjat mielőbb belizessék, mert a kapott felhatalmazás értelmében a fél-évi tagdíjjal hátralekban levők ellen kény-telenek lennénk közigazgatási végrehajtás, költséges és terheesebb eljárásához folya-modni.

Egyben figyelmeztetjük tagjainkat, hogy tanoncot szerződés nélkül, munkást munkakönyv nélkül egy napig se tartsa-nak, mert ennek ellenkezője iparügyi ki-hágást képez, s így az büntetést von maga után.

Felhívjuk a testület tagjainak figye-lmét arra, hogy munkásaik magyar nyel-ven kiállított munkakönyvét az ipartestü-let hivatalában cseréltessék be, mert a régi könyvekkel munkásokat alkalmazni szigorúan tilos. A becserélésre 12-éig átadott munkakönyvekről kérjük a be-nyújtókat jelentkezni, mert a később je-lentkezők az összetörölódott munka foly-tán késedelmesen lesznek kiszolgálva. Tisz-telettel az Ipartestület Elnöksége.

Kedvezményes áru fürdőjegy és tüzlfa az iparosoknak

A testület tagjai a Félix-fürdőbe szóló fürdőjegyeket, valamint prima minőségű cserhasáb tüzfát kedvezményes árban kaphatnak az Ipartestület hivatalában.

Roland Hayes a néger tenorista

Amerikai lapok úgy híreztelik, hogy őszutólján Hayes, az Egyesült Államok jelenlegi koncert-sztárja európai művész-körutrá készül, nincs kizárva, hogy hozzánk is ellátogat. Egy négerszármazású tenorista, ki a legmondásosabban kulturált hanggal, állítólag teljesen kiforrott művészettel lithurgikus, klasszikus s modern műsorral áll ki a koncert-esztrádra; — itt vesztegeljünk egy pillanatra... A közönség zöme nyilván álmélkodva s hitetlenül olvassa majd a néger énekes sikereiről beszámoló híreket. Mert azt már gyakran látták, hogy variéték, orfeumok rivaldója előtt felbukkant egy néger, ki száját széles vigorgásra távta cake-walk, s egyéb táncokat járt, esetleg eldudolt néhány pajkos „nigger-songs”-ot.

Nem az első eset ez, m. d. n. behódolunk egy fekete bőrű kész művésze előtt. Jóka Mór „Életem regénye” c. művében felemlíti az akkoriban világ-hírre szert tett néger jellemzését: Aldridge-t, kit a legjobb Shakespeare emberábrázoló közsé sorol. Tavaly nyáron a bécsi lapok is említették egy Miss Florence Mills nevű, néger eredetű drámai színésznőt, ki alakításaival valósággal lázba ejtette Északamerika közönségét. Hayes művészileg hivatva van ama tény bizonyítására, hogy a néger tud egyebet is, mint a Kongó melletti belga gyarmatokon a felügyelők ostorcsapásai alatt görnyedve gummit fejteni, vagy afrikai s amerikai cukor és rizsültvényeken alantas, bérés és teherhordó munkát végezni. Ha Mr. Hayes majd frakkban, lakktopánban, fehérkeztűsen, mint kilógástalan concert „szalon-árszán” lép elénk s négy világnyelven zengi el áridit, úgy a publikum hamar elfeledkezik a bohókás, szatyrikus couplet-ról, mely arról szölt, hogy a néger feleségét s anyósát az első összemarakodás alkalmával nyugodt lélekkel felfalhatja. Mindenesetre felette érdekes emberi tanulmány-számba is menne Hayes nyilvános művészi szereplése, mely talán azt eredményezné, hogy egy eddig teljesen alsórendűnek ítélt ember-fajta kellene önmagunk előtt megkövetnünk azért, mert azt tétellezük fel róla, hogy komoly művészet produkálására képtelen s hogy őrle csak a nyers erő elemektől kifakadással telnek ki. A szerepléséről beszámoló pompás kritikák nem tudnak betelni annak ecsetelésével, hogy mennyi igaz áhitattal tudja ez a színesbőrű énekes a néger egyházi zsoltárokat az európai publikummal megérzékelteni, hogy mennyire képes egy lyrai dal inítm szépségeibe belemerülni s mennyi őszinte páthoszt fejt ki egy drámai ária éneklése közepett. Hayes semmiért sem nehezelt jobban, miutna kritikusi — exotikus lajára való különös tekintetből — művészi szempontból elnéző, lanya kritikák gyakorolnak vele szemben. Kiforrott és tudatos művészetének teljes érzetében a fehérekkel egyenrangú elbírálást követel és ambicionálja, hogy az európai kontinensen is komoly művészként kezeltsék.

Georgiában (Északamerika egyesült államaiban) született, most 27 éves. Csodás hangját egy néger származású egyházi karnagy fedezte fel, zenei képzését Hubbard angol, s Henschel tanároknál nyerte el. Első művészi körutját Északamerikában abszolválta, majd Angliába került s — többek közt — Londonban, a Buckingham palotában, az angol királyi udvar előtt több ízben frenetikus sikerrel mutatta be tudását. Műsorának „pièce de resistance”-ját a „spirituals”-ok képezik. E vallásos szellemű énekek a rabszolgaság letűnt ideje alatt elszüvett gyötrelmekről szölk sirámkokat ecsetelnek élénk színekben. A Megváltó tanaiba vetett rendíthetetlen hitről zengenek, arról a mindenekei megváltó Jézus Krisztusról, ki a hittérítő szavain keresztül hódítja meg a négerok pogány lelkét a kereszténységnek.

Hayes fehérkeztű, gondozott külsejű, tapintatos modoru ember. Szabadon e helyt napjaink kultur-történetének néhány szomorú, de hiteles-amerikai adatát felsorolunk. Négernek villamoskocsiban, vagy vasuti kupéban tilos a fehérekkel közös szakaszban helyet foglalnia, hanem csak a részükre külön eltorlaszolt vagonokban. Néger színházban fehér ember nem játszik, ott az összes szerepök négeremből kerülnek ki. Ellenben néger a fehér-bőrűek színházaiban nézőközönségként nem tűnnek

meg, sőt saját színházainak is csak a legfelsőbb kerzátán foglalhatnak helyet. Kávéházból, vendéglőből, barokból, hotelekből egyenesen kikorbácsolják a feketét. Mint portást, parádéskocsit, komornyikot, szakácsot, vagy groom-ot megtűrik.

Színészeik ügyesen mozognak, táncosaik szendélyesek s gyakran groteszkek. Előadási darabjaik: négetárgyu operettek, boházatok, blüettek, burleszkek. Amerikában, ha fehérbőrű ember követ el valami súlyos bűncselekményt, úgy azt a törvény-szabja büntetéssel sújtják. De ha a néger érik tetten, népitétellel tüstént végeznek vele s könyörtelenül meglincselik. Egy ízben egy meglincselt néger tetemét ott himbálta a szél egyik piactér lámpavasán s a nép egy álló napig tolongott a véres lámpavas körül, közte a város intelligenciájának színe-java. Férfiak és nők vegyesen bámulták a nyelvet értelmes módon kiöltő néger fickót s a visszatérítő látványban úgy gyönyörködtek, mint ritka muzeumi kincsben.

A néger zene eredete az őz „Jazz-Band”, fűsített kakaóniáknak zürzavaros tömkelege. De azért e zene méloszában kell valami érdekes eredetiségnek lennie, mert dacára annak, hogy kezdetleges jellegéből a négerok zenéje évszázadokon keresztül egy jótányit sem tudott emelkedni, mégis világhírű komponisták nem resteltek eredeti négermelódákat szimfónikus s variáció-formában feldolgozni. Néger, hindu s indián témákat dolgoztak fel: az orosz Rimsky-Korsakoff (Chanson hindou), a francia Xavier Leroux (Chanson du Nil), Massenet, Lahore királyi c. operájában, Busoni „Indián fantázia” és „Indián napló” tropikus égövi színezetű változatok egy régi amerikai néger rabszolgadala. Cyrill Scott „Danse negre”. Saint-Saens „Kongói vízió”-i. Delius „Appalachia”.

Feketebőrű művész felebarátunk, ki a dal színyain repül színtől hozzánk, őszinte érdeklődéssel tekintünk jöttöd elé. A nagyváradi publikum igazi telivér, faj-néger ismeretségére tenne szert Hayes személyében.

Guttman Miklós

* Legjobb arcszépítő Földes Margitkrém

* Legszebb ingzefirek Halnall és Rózsa cégnél, J. Vulcan (Nagy Sándor) utca 1. szám.

* „Kegyelet” temetkezés a Sas alatt.

* Gabonás zsákok legolcsóbban Helfy zsáküzletben Kossuth-utcan kaphatók.

* Old England keztyűi, harisnyái, női és férfi ernyői legjobbak és legolcsóbbak.

* Náthánál a Kaiser Borax öblítés, Biztosan hat, azonnali könnyülés.

* A legdivatosabb férfi és női-szőve-tek Hajnal és Rózsa-cégnél.

* RITA UJDONSÁGAI FELTÜNŐEK Teleki-u. 24.

* Ígyunk kizárólag Dreher-Haggenmacher sört! Mindenütt kapható már!

Darvas harisnyái a legjobbak.

Személyesen meggyőződhet, hogy a
legjobb és legolcsóbb férfiruhák
SCHREIER szabó
Str. Cogălniceanu (Várady Zsigmond-ut a) 2 készíti

**Nap-
és esőernyők**
mélyen leszállított olcsó árban kaphatók
Blum Vilmosnál
a Körösparton

Kertiernyő érkezett. —
Rosenberg Testvérek
Nicolae Jorga (Zöldfa-utca) 8

PODOL **Lábizzadás**
hónaljizzadás, kipálás
egyetlen biztos szere a
Csanda-féle Podol
kapható CSANDA ENDRE gyógyszerárban
Strada General Mosoiu (Mezey Mihály-utca) és
minden gyógyszerárban és drogeriában.

Vasáru
üzletemet átalakítva Nagypiac-tér 2. sz. alól
N. Jorga (Zöldfa-u.) 10. sz. alá
áthelyeztem
Szolid árak!! Pontos kiszolgálás!!
FRISCH ADOLF vaskereskedő

MÉGA ÉS LÁSZLÓ
PAPIRKERESKEDÉSÉBEN
NYOMTATVÁNYOK
modern kivitelben, üzleti köny-
vek állandó nagyraktára
Irodai felszerelések
Interurb. telefon 623.

Használt bála abroncsot
magas árban vesz a
Sonnenfeld-nyomda
Str. Prințul Carol (Szilágyi Dezső-
utca) 6. szám.

Igmándi kurák otthon. Reggelenként felpohár SCHMIDTHAUER-féle Igmándi keserűviz, me-
legítve éhgyomorral, mint ivókúra bármely évszakban
kiváló eredménnyel használható székrekedés és ennek következményei ellen
u. m. e. vagy és emésztéshány, leányodás, sárgaság, máj és lép daganat, aranyér elkövetés, agyvérzés, vérbőség stb. Sok esetben elegendő már
néhány evőkanállal is. — Kapható minden gyógyszerárban és jobb fűszerüzletben. Az Igmándi nem tévesztendő össze másfajta keserűvizekkel

A hannoveri tömeggyilkos rémtettei

Berlinből jelentik: A hannoveri tömeggyilkos: Haarmann kihallgatása egyre tart. Az elvetemült ember ujabban már husz gyilkosságot ismer be, mint melyek elkövetésére határozottan emlékezik, eltérőleg korábbi vallomásaitól, melyekben csak tizenkét áldozatról akart tudni. Megállapítható, hogy egy berlini vendég-lős fián kívül, akinek személyazonosságát már sikerült fölfedni, Haarmann még négy 18–20 éves berlini fiatalembert pusztított el vadállati kegyetlenséggel. Ezek egyikének fából készült bőröndjét a rendőrség Haarmann lakásán megtalálta és zár alá vette. Rajta kívül a bestiális ember elpusztított még egy körülbelül 20 éves berlini ifjút, akiről csak annyit sikerült kinyozmozni, hogy rajnai tájszólást beszélt.

Legutolsó vallomásában Haarmann beismerte, hogy vérszomjas rozbódásában bűntársa is volt, bizonyos Grans nevű egyén, aki ellen a rendőrség aktái közt már szintén nagyszámu terhelő bizonyíték van. Grans kétséget kizárólag tudta, hogy Haarmann lakásán fiatal férfiakat fogad, akiket később meggyilkol, sőt az ifjak főhajtását is ő végezte azok ruháinak és éreklétárgyainak fejében. Eddig 24 hullacsontjait sikerült már össze szedni, melyekben természetesen nem foglaltatik a hannoveri szörnyeteg valamennyi áldozata.

Hannoveri hivatalos jelentés szerint Haarmann rossz emlékező tehetsége és az esetek elévültsége a tényállás pontos meghatározását és az áldozatok számának megállapítását ugyszólván kizárják. A meggyilkoltak öltönyt Grans lehető rövid időn belül értékesítette volt, így a lefoglalt bűnjelke is csak az elvetemült bünszövetkezet néhány áldozatának kiletére vetethetnek világot.

Megjelent

a Hegedüs hirlapiroda kölcsönkönyvtárának
uj katalogusa.

Ára 10 lei.

A berlini kísérleti intézet
bizonyítványai szerint a

DELTA ÉPÍTŐRÉSZVÉNYTÁRSASÁG

az előírást 200%-kal felülmuló szilárdságu

**téglát gyárt,
cserepei**

pedig épügy mint téglái, kiválóan
fagyállóak.

Iroda: Nagyvárad, Piața Mihai Viteazul
(Nagyplac) 11. a.

ELADÓ

12 személyes porcellán, 12 személyes
ezüst étkező szerviz. Reg. Ferd.
(Rákóczi)-ut 30 sz. jobbra, Szász.

OPERA
OPERETTEK
DAL · TÁNC · KUPLÉ
ÜDONSÁGOK

A
HEGEDÜS
HIRLAPIRODA
ZENEMŰ OSZTÁLYÁBAN.

Érkezett nagyon szép
filé csipke-betét

nagy mennyiségben.

SZÁSZ, Bul. Regele Ferdinand (Rákóczi)-ut
30, jobbra

Olcsó világos tölgyfa-
hálószoba és fehér
hálószobák és konyha-

butorok

kaphatók. Mindenféle
asztalosmunkát olcsón
vállalok.

Százaz Miklós
műasztalos

Str. Ladislau (Körös-u.)
48. szám.

Eladó

kicsi szőlő, nagyon szép 3 szoba
konyhás, télen is lakható nyara-
lóval, mely teljesen új, modern
épület. Terrasz, kocsiszin istálló,
pince, kerekas kuttal. — Eladó
2 és fél katasztrális hold szántó-
föld egy szoba konyhás cserép-
tetés házzal. Mindkettő közel a
városhoz. — Értekezhetni:

Kortsmáros Lászlónál

Strada I. C. Bratianu No. 22.
Szaniszló-utca 22 szám.

Műhely
ál-
helye-
zés

Nagy b. megrendelőim tudo-
mására hozom, hogy
**rézműves és
vízvezeték-szerelő**
műhelyemet, Strada General
Moșoiu (Mezey M.-u.) 7. alól
Str. Cocalniceanu (Várady Zs.)
17. alól (saját ház) helyeztem át
Apol mundenemű rézműves
munkái pálinka-
főző, lekvár, mosó-
üstök, vízveze-
tési berendezést
és javításokat pon-
tosan és jutányos
árért készítek.
B. megrendelőim
pártfogását to-
vábbra is kérem

**Bernácsik József rézműves és vízvezeték
szakiparos.**

Garantált valódi
**svájci selyem
gaze, malmok**
számára

Prima XX., XXI. és grizgaze az összes számokban.
Vezérképviselő és főlerakat Románia számára

Frati Vögeli & Müller BUCUREȘTI
Str. Paris 20.

**ALBERT
WYDLER**
ZÜRICH

A KOLOZSVÁRI

CZELL

SÖRFŐZŐDE

VILÁGOS

URSUS

SÖRE

a közönség
legkedveltebb Itala

Főraktár Nagyvárad és vidéke részére Gilányi-utca 57.

VIZUMOKAT

legolcsóbban, leggyorsabban megsze-
rez, Bukaresti, Brassói és Kolozsvári
megbízásokat legpontosabban elintéz,

Utlevelügyben

díjmentes felvilágosítást nyújt

Schreier ügynökség

Strada Iosif Vulcan (Nagy Sándor-utca) 1. szám

ORADEA-MARE TELEFON 62.

ÁLLER KÉPES CSALÁDI LAPJA

elárusítókat keres

ÁLLER KÉPES CSALÁDI LAPJA gazdagon illusztrált, színes nyomásu, 40 oldalas nagy alaku családi lap. Megjelenik augusztus havában

Dohánytőzsdések, papirkereskedők, könyvkereskedők, amennyiben hajlandók a lapot elárusítani, postafordultával **írjanak az alábbi címre**, ahol megkapják az elárusítói feltételeket és minden egyéb felvilágosítást.

ÁLLER KÉPES CSALÁDI LAPJA
BUDAPEST, IV., Deák Ferenc-utca 14. sz.

Szőnyeg ocassió

sikerült megvennem egy tétel
gyönyörű, szép kisebb-nagyobb
valódi perzsa szőnyeget
melyeket olcsó árban elárusítok

Sternberg I., régiségkereskedő, Kishidő

**Injectorok, viztolattyúk,
áteresztőselepek, sarokselepek,
kutszivattyúk nagyraktára**

„Stabil“

Gépek és felszerelések lerakata

ORADEA-MARE :: NAGYPIAC-TÉR

Telefon: 16—86. szám. Táviratcím: „STABIL“

Dr Szegő Kálmán szanatóriuma

Abbáziában

Erősítő — edző — hízáló — diétkurák.
Rythmikus szabadlevegő gyógytorna.

Gyermekek 7 éven felül kíséret
nélkül is felvétetnek.

GYERMEK KOCSIK
GVÁRI ÁRBAN KAPHATÓK

SZÓKE MIKLÓSNAL

STR. VLAHUTA (SZT. JÁNOS UTCA) 22. SZAKSZERŰ
JAVÍTÁSOK, ERNYŐK GUMMIZÁSOK STB.

Briliánst, platínát, törmellék aranyat és
ezüstöt magas árban veszek.

KOHN HENRIK ékszerész

Strada Avram Janku (volt Kossuth Lajos-utca) 7. sz.

**Gyermeksokni,
trikó, harisnya**

keztűt, csipke, szalag, himzés, rövidárúk.
Olcsó árak! Szabókellékek. Olcsó árak!
Kék * Csillag Áruház
Piața Unirii, volt Szt. László-tér

Árverési hirdetmény

Alulírott dr Papp Károly székellyhidi ügyvéd közlöm, hogy 1924 július 27-én, vasárnap délelőtti 10 órakor (Érsemjén) Simion község házánál közbenjöttémmel, önkényes árverésen el fog adatni a Kós Károly tulajdonát képező, a simioni 619. sz. betétben felvett, mintegy 41 katasztrális hold föld lakóházzal és belsőséggel együtt. Továbbá ugyanannak a simioni 302. sz. betétben felvett házas belsősege.

Ugyanakkor fog eladatni a legtöbbet igénylőknek a Tusz Antal tulajdonát képező, simioni 624 sz. betétben foglalt házas belsőség s mintegy 13 hold szántóföld és rét.

A legtöbbet ígérőkkel az adásvételi szerződés a helyszínen azonnal meg lesz kötve.

Kikiáltási ár katasztrális holdankint 18.000 leu, melyen alul az ingatlanok nem adatnak el. Árverési vevő tartozik ezen kikiáltási ár 10 százalékát bánompénzzel letenni. A vevő tartozik ezt a bánompénzt a tényleges vételár 10 százalékáig kiegészíteni s ez a bánompénz az utolsó vételári részletbe be lesz számítva. A vételár $\frac{1}{4}$ -e (egynegyede) az árverés napján megköthető szerződés aláírásakor kifizetendő, a többi három egyenlő részletben 30, 60 és 90 nap alatt. A vételár-hátralék az eladók javára bekebelezendő.

A szerződés készítésének költsége, a bekebelezés költsége és az illetékek vevőt fogják terhelni.

A bírtokbaadás a vételkor azonnal meg fog történni.

Sachelhid (Székelyhid) 1924 júl 10.

Dr PAPP KÁROLY
ügyvéd.

Dr Cosmulza szanatóriuma

Cluj-Kolozsvár, Fellegvár

Belgyógyászati és könnyű idegbeteg-
gek részére, különös tekintettel a lég-
zőszervek megbetegedéseire. A sza-
natórium a fellegvár tetején fekszik,
gyönyörű kilátással a gyalui havasokra.
Modern berendezés és dialektikus cura.

Ha van!

törött, öntött-vas, réz, aluminium és bármilyen fém alkatrésze, úgy forduljon bizalommal az

Orley és Fiedler
hegesztő-telephez

Strada Sztarovecky-utca 25.

ajánlatért, mert ott felelősség mellett a legpontosabban és legolcsóbbért készítik el.

Új manométer érkezett

ezen megbízható műszer már 380
leutól kezdve kapható. **Villany-
körte**! minden feszültségre és
alakban. Telefongép és alkat-
részek ab raktár Oradea-Mare

Rajz Andor

electromechanikns Str. Cosbuc
(Szalárdi-utca) 9. szám.

ASZÓDI 8-féle zamatu pörkölt kávéi

izre utanoz-
hatatlanok!

Medgyesi szalámi
kilója Lei 160.—
1 doboz szardinia
Lei 15.— Valódi
Málnaszörp kilója
Lei 65.— Friss tea-
vaj, Akácméz, 1 k.
Mazsola Lei 64.—
Málnási szikulia és
Mária, Szalvator,

Karlsbadi, Paptamási, Igmándi friss töltésű
ásványvizek, és karlsbadi só. Cukorka és
csokoládé osztályomban a legfrissebb bon-
bonok bel- és külföldi gyárakból, fűszer havi
bevásárlásnál 5% rabat. Süveges, kocka,
kristály és porcukor, szalicil, hólyagpapír,
spárga olcsó árakban

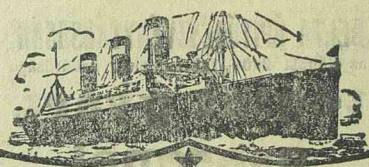
Aszódinál, Sas-palota

Asztalos munkákat

a legegyszerűbb kivittől a legdiszesebb ki-
vittig jutányos árak mellett készítek.

BOGYE ANTAL asztalos

Strada Cuza Voda (Szacsvai-utca) 63. szám.

Díjmentes felvilágosítás

Amerikába utazóknak

Az Egyesült Államok bevándorlási quotá-
jának megnyitási ideje lassanként közele-
dik. Kiutazni szándékozók keressenek
összeköttetést az Egyesült Államok, Uni-
ted States Lines, amerikai lobogó alatt
utazó gőzhajóival.

Felvilágosításokat és tanácsokat
azonnal és ingyenesen nyújt az

UNITED STATES LINES

Vezérképviselet Románia részére:

MERCUR BUCAREST, Calea Moșilor 51, TEMESVAR
Hunyadygasse 8, CZERNOWITZ, Liliengasse No. 15

Dal, Tánc, Operett

ujdonságok a Hegedüs Hirlap-
iroda zenemű osztályában.

Jön:

Az élő cellábla

**Nagyszabású
cirkusz-film**

Szavazzunk a „Nagyvárad” regényközlésére

A „Nagyvárad” regényének olvasói döntsék el, hogyan óhajtlák a regény közlését: minden nap adjunk-e egy-egy hasábjai regényt, vagy háromszor egy héten egy oldalra terjedő regénymellékletet. A megfelelő szelvényt tessék levágni és hozzánk beküldeni.

Kívánom a „Nagyvárad” regényének napi folytatásokban való közlését.

Kívánom a „Nagyvárad” regényének heti háromszori mellékletben való közlését.

A városi adóhivatali tisztviselők építési propagandája.

A Nagyvárad városi építő részvénytársaság végrehajtó bizottsága dr. Mangra Demeter városi főügyész elnöksége alatt állást tartott, amelyen megállapították, hogy a jegyzések nagymértékben haladnak előre. A magánemberek jegyzéséből e hétről kiemelkedik a Szarvas és Klein mérnökök, ismert építési vállalkozók jegyzése, akik 50.000 leji jegyzést tettek. A végrehajtó bizottság gyűlésén dr. Váradi Ödön ügyvéd, a Nagyvárad Házulajdonosok Szövetségének elnökhelyettese előterjesztette a Nagyvárad Házulajdonosok Szövetsége részéről azt a javaslatot, hogy kéressék fel Nagyvárad városi adóhivatalának buzgó tisztviselői kára, hogy vállalná el Nagyvárad város minden polgárának részvényjegyzés céljából való felkérését arra tekintettel, hogy a városi adóhivatal, amugy is kerületekre van osztva és a városi adóhivatali tisztviselői legjobban ismerik a város lakosságát, kérte erre vonatkozólag dr. Popovici Miklós prefektust, a városi tanácsot, dr. Bucico Coriolan polgármestert és dr. Benedek Aladár pénzügyi tanácsost, hogy járuljanak hozzá, hogy e munkát az adóhivatali tisztviselői kara magára vállalja. Arra tekintettel, hogy dr. Popovici Miklós prefektus ur és az egész városi tanács az építkezési akció legteljesebb közreműködői, készséggel megadták hozzájárulásukat. Ennek alapján dr. Mangra Demeter városi főügyész és dr. Váradi Ödön, az adóhivatal tisztikarát felkérték közreműködésre, tekintettel az akció közérdekű voltára. A tisztikar előtt Kakas István adóhivatali főnök ismertette az építési akció nagyságosságát. Az adóhivatalnak kiváló és szorgalmas tisztikara, Kakas István adóhivatali főnökkel az élén, a legnagyobb lelkesedéssel és szeretettel vállalta magára azt, hogy a hivatali időn túl teljes idejét az ügynek szenteli. Ennek folytán hétfőtől kezdve a városi adóhivatal 2-2 tisztje fogja felkeresni a város minden egyes házulajdonosát, lakóját, kereskedőjét, iparosát, iparvállalatát, részvénytársaságát. A felkért ezen bizottsági tagok megbízatásukat, a Házulajdonosok és Bérlok Szövetsége, valamint a Nagyvárad városi Lakásépítő részvénytársaság végrehajtó bizottsága által kiállított bizonyítvánnyal fogják tanúsítani. A városi adóhivatali tisztikarának ezen lelkes tagjai, akik a jegyzések eszközésére önzetlen lelkesedéssel, készséggel vállalkoztak és akik a jegyzéseket eszközölni fogják a következők: Kakas István, a városi adóhivatal főnöke, a tagok, Bauda Béza, Sándor József, Stiedl Gusztáv, Papp Sándor, Magyar Ferenc, Szabados Lajos, Végh Gyula, Molnár Sándor, Lipcezy Gyula,

Décsi Pál, Czifják Zsigmond, Rákos János, Tamás Gyula, Vértess Bernát, Bondár Ferenc, Kelepecz István, Tóth Gusztáv, Hamar Dániel, Herácska Béla, Bíró Ferenc, Pántya Béla, Váradi József.

Dr. Popovici Miklós prefektus, mint a Nagyvárad városi Lakásépítő részvénytársaság végrehajtó bizottságának elnöke és dr. Mangra Demeter főügyész, mint a bizottság elnökhelyettese, ezután kéri Nagyvárad város minden egyes polgárát, akiket az adóhivatalnak e munkára vállalkozott derék tisztviselői fel fognak keresni, hogy a jegyzést náluk minél nagyobb számmal eszközölni szíveskedjenek. A kiküldött bizottsági tagok a fizetéstől nyugtát adnak: minden egyes jegyzett részvény után a jegyzés alkalmával 190 leji készpénzben lefizetendő, a többlet összeg az igazgatóság által kizendülő időben lesz lefizetve.

NYILTTÉR

Értesitem tisztelt üzletfeleimet, hogy **VASÚZLETEMET** Mihail Viteazul (Nagypiac-tér) 2. szám alá, a Wechslerházba helyeztem át.

Tisztelettel
STERN JÓZSEF

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Vasárnap d. n.: Sztambul rózsája, mérsékelt helyárakkal.

Vasárnap este: Három grácia, újdonság 7-szer. Hétfő: Román előadás.

Kedd: Hegyek alján, opera újdonság 2-szor, premier helyárakkal.

Szerda: Három grácia, nyolcadszor.

Csütörtök: Antónia, újdonság 10-szer.

Péntek: Ezred apja, énekes bolózat, Sik Rezső vendégfelkéréssel premier helyárakkal.

Szombat délután: Pompadour, mérsékelt helyárakkal.

Szombat este: Három grácia, operett újdonság 9-szer.

Vasárnap délután: Hattyulovag, operette mérsékelt helyárakkal.

Vasárnap este: Csikós, énekes népszimű, rendez helyárakkal.

Hétfő: Velencei kalmár, Sik Rezső vendégfelkéréssel, premier helyárakkal.

A hét összes előadásaira már vasárnap reggeltől meg lehet váltani a jegyeket a színház pénztáránál.

— **Vasárnapi előadások.** Déltűn a Sztambul rózsája című operettnek lesz az első mérsékelt helyárú előadásra az idei szezonban, este fél 9 órai kezdettel a Három grácia táncos operettének lesz a 7-ik előadása a bemutató előadás szereplőivel.

— **Hegyek alján.** Keddén este másodszor lesz a színház műsorán a Hegyek alján című opera, mely a szombat esti bemutató előadás alatt olyan sikert aratott, melyet hosszú évek óta opera bemutató alkalmával nem tapasztaltunk. A főszerepet e drámai operának ez alkalommal is Baksay, Baránya, Gavora, Biczó, Pogány, Tihanyi, Fekete, Márkus, Békés és Berenghi éneklék. A zenekart Várady karnagy vezényli.

— **Három grácia.** E nagyszerű táncos operette, mely már eddig is hét hét házat vonzott, a héten szerdán és szombaton este kerül színpadra a bemutató előadás szereplőivel.

— **Antónia.** E kitűnő vígjáték, mely most már Erdély összes színpadján nagy sikerrel kerül színpadra, nálunk csütörtökön este már a 10-ik előadást ért meg. Az Antónia szereplői ezen az előadáson is a bemutató előadás szereplőit játszik.

— **Sik Rezső vendégfelkérései.** Pénteken és hétfőn lép fel színházunkban Sik Rezső, a budapesti Városi színház művésze, ki Nagyváradon is nagy

népszerűségnek örvend. Pénteken este az Ezred apja bohózatban lép fel, míg Hétfőn este a Velencei kalmár Shakespeare drámájában, a Velencei kalmárban Shylock szerepét játssza el. Mindkét előadásra már most meg lehet váltani a jegyeket premier helyárak mellett. A többi szerepeket e két előadásban a társulat legjobb erői fogják játszani.

MOZI

— **Az Új gazdagok az Atlantic és Apollóban.** Múltán a várakozáshoz, aratja sikereit az Atlantic és Apolló-mozgók legújabb slágerje, az „Új gazdagok” és ezt a legfőképpen a pompás rendezésnek, az élénk meseszövevénynek és a szereplőknek, elsősorban Werner Kraussnak és Lee Parrynek köszönhetjük. Az „Új gazdagok” ma, vasárnap fut utoljára. A darab sikerével párhuzamosan aratja sikereit Percel Sári táncművésznő. A magunk részéről igen sokat vártunk e bájos fiatal leány teljesítményétől, hiszen ismerjük őt még külföldi szerepléséből, de ily általános letszést, sikert, amit estéről-estére arat, nem reméltünk. Percel Sári ma, vasárnap mutatja be kiváltságos tánc-teljesítmését.

— **Dorian Terasse és Dorian-filmszínház** ma, vasárnap „A meztelen asszony” (Velencei kurtizán) dráma 6 felvonásban. Rendezte Fehér Frigyes, főszerepben Raoul Aslan és Magda Sonja. Előadások kezdete 3, 6 és 9 órakor, mérsékelt helyárakkal. Holnap, hétfőn: „Az ifjú Medardus”. Két rész, 10 felvonás egy előadásban. Irta Schnitzler Arthur, rendezte Kertész Mihály. Főszerepben Várkonyi Mihály és Eszterházy Ágnes grófnő.

Öntött acélkerekek

300, 350, 400, 450 mm. átmérőben
erdő és iparvasutak részére eladó,
azonnal szállítható helybeli raktárról.

FERROSTAL R.T.
Sfr. Saguna (Kapucinus-utca) 2.

Nagyvárad Orth. Izr. Hitközség.

Hirdetmény.

Az orth. izr. hitközség Kolozsvári-utcai templomudvaron levő papilak veres bádoglemezekkel fedett tetőzete eladó.

Úgyanott bádogos munka kiadó.

Feltételek meg tudhatók a hitközségi irodában Zárda-utca 2.

Ajánlatok beadandók 1924. július hó 24. déli 12 óráig.

Orth. Izr. Iroda.

Szabónók figyelmébe!

Grande Revue

ősi-téli száma megérkezett a
Hegedűs Hirlapirodába

Teherautó fuvarozást
a város területén
elvállalunk!

Star

építészeti és téglagyár r.t.
Sas-palota I. emelet. Telefon 99.

